

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Masopust ve Skalici na Táborsku

Kateřina Menšíková

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra antropologie

Studijní program Antropologie

Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Bakalářská práce

Masopust ve Skalici na Táborsku

Kateřina Menšíková

Vedoucí práce:

PhDr. Marta Ulrychová, PhD.

Katedra antropologie

Fakulta Filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2012

.....

Poděkování

Především bych ráda poděkovala své vedoucí práce PhDr. Martě Ulrychové, PhD. za vedení mé práce, ochotu a cenné rady.

Děkuji také Mgr. Zuzaně Novákové z Blatského muzea v Soběslavi za poskytnutí literatury a všem svým informátorům.

Velké díky dále patří mé rodině za všestrannou podporu.

OBSAH

1 ÚVOD.....	1
1. 1 Cíl práce a použité metody	2
1. 2 Prameny a literatura	3
1. 2. 1 Literární prameny zahraničních autorů	3
1. 2. 2 Literární prameny českých autorů.....	4
1. 2. 3 Literární prameny z oblasti Skalice	5
2 CHARAKTERISTIKA MASOPUSTU	7
2. 1 Vymezení masopustu z etymologického hlediska	7
2. 2 Vymezení masopustu z časového hlediska	8
2. 3 Vymezení masopustu z obsahového hlediska.....	9
2. 3 Vymezení masopustu z historického hlediska.....	10
3 GEOGRAFIE A HISTORIE JEDNOTLIVÝCH OBCÍ	13
3. 1 Geografie mikroregionu	13
3. 2 Národopisné oblasti mikroregionu	14
3. 3 Historie mikroregionu.....	14
3. 3. 1 Obec Skalice	14
3. 3. 2 Obec Třebiště	16
3. 3. 3 Obec Radimov	16
3. 3. 4 Obec Želeč.....	16
3. 3. 5 Obec Hlavatce	17

3. 3. 6 Obec Rybova Lhota	18
4 MASOPUST VE SKALICI A PŘÍLEHLÝCH OBCÍCH.....	19
4. 1 Metody sběru dat a analýza rozhovorů	19
4. 2 Historie skalického masopustu	21
4. 3 Masopust ve Skalici 2010.....	23
4. 3. 1 Přípravy a pokrmy pro rok 2010.....	23
4. 3. 2 Masopustní průvod 2010	23
4. 4 Masopust ve Skalici 2011	26
4. 4. 1 Přípravy a pokrmy pro rok 2011.....	26
4. 4. 2 Masopustní průvod 2011	26
4. 5 Masopust ve Skalici 2012.....	29
4. 5. 1 Přípravy a pokrmy pro rok 2012.....	29
4. 5. 2 Masopustní průvod 2012	30
4. 6 Maškarní sdružení a motivace organizátorů	32
5 SHODY A ROZDÍLY	35
5. 1 Obecné masopustní rysy v porovnání se Skalicí	35
5. 1. 1 Porovnaný masopust jako lidové divadlo	38
5. 2 Porovnání skalického masopustu ve vybraných lokalitách ...	38
5. 3 Porovnání skalických masopustů v letech 2010, 2011, 2012 .	41
6 ZÁVĚR.....	43
7 RESUMÉ.....	46

8 POZNÁMKY.....	47
9 SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ	53
9. 1 Prameny a literatura	53
9. 2 Internetové zdroje	58
9. 3 Regionální zdroje	58
10 SEZNAM PŘÍLOH.....	60
11 PŘÍLOHY	63
11. 1 Textová příloha	63
11. 2 Tabulková příloha	64
11. 3 Obrazová příloha.....	65

1 ÚVOD

Některé obyčeje, zvyky a rituály mohou přetrvávat po celá staletí. Mezi ně patří období od Tří králů do počátku předvelikonočního půstu – masopust, vyplňující čas relativního hospodářského klidu. Tímto svátkem si lidé snažili zpestřit život opakujícími se každoročními radovánkami, opustit denní realitu a čekat na příchod jara. Přestože v současnosti dochází všeobecně spíše k opouštění starých rituálů a zvyklostí, zdá se, že masopust se stále těší veliké oblibě, a to nejen u starší generace občanů. Některé obce se naopak opět vrací k organizaci masopustního veselí, což lze pozorovat také na Tábořsku. Před desetiletím to byl pouze skalický masopust, v minulém roce 2011 se k této tradici hlásí již cca desítky dalších obcí, a to formou jednodenního maškarního průvodu s večerním bálem. Dnes je zřejmé, že i mladí se podílí na maškarní zábavě. Této tradici většinou přihlížejí také děti. Lidé se každý rok schází na různých místech a připravují složité tradiční pokrmy. Masopust chápou jako příležitost pozvat svoje blízké a známé a společně tak oslavit tento svátek předjaří.

Postupem času dochází k různým inovacím a do starých obřadů se vnáší moderní prvky, tradice se přizpůsobuje současnosti, původní genezi většinou tak lze jen stěží vysledovat (Tomeš 1979, s. 37 – 38). Technický pokrok umožní oživit zaběhlé rituály. O modernizaci a netradiční pojetí masopustu se snaží občané ve Skalici, kteří se každoročně pokouší zachovat masopustní obyčej a zároveň jej obohatit o nové prvky. Každý rok se zde opakuje maškarní den, většina aktérů zůstává stejná, liší se pouze dramaturgie. Jedná se o největší masopustní karneval každoročně konaný v okrese Tábor. Zábava probíhá pravidelně celý den v sobotu a končí večerním maškarním bálem. Veselé hry a scénky, které jsou každoročně aktualizované, přilákají vždy mnoho diváků a aktéři se s nadšením a s velkým časovým předstihem připravují na další masopust, aby se opět pokusili překonat onen minulý a připravili lepší, ještě veselejší.

1. 1 Cíl práce a použité metody

Cílem bakalářské práce je co nejpodrobněji zmapovat a vysvětlit masopustní tradici a zvyky v již zmíněné obci Skalice a okolním mikroregionu.¹ Na Tábořsku dosud nebyl žádný masopust podrobněji zdokumentován, proto jsem si toto téma pro svou bakalářskou práci právě vybrala.

První část obsahuje popis masopustního svátku. Ve stručném přehledu jsou zmíněni badatelé, kteří se tímto obyčejem zabývali. Vysvětlen bude pojem masopust z hlediska historického a etymologického a budou interpretovány další prostředky sloužící smíchovému obřadu, slavnosti karnevalového typu a jejich významu pro člověka v dobách středověku a novověku. Následuje popis mikroregionu a dějiště, kde budou zmíněna související historická data. Hlavní důraz bude přitom kladen na obec Skalici jako hlavní organizační centrum a ves s obecním úřadem, zmíněny budou základní informace o obci. Při výzkumu mikroregionu nejsou opomenuty sakrální památky a infrastruktura zúčastněných obcí.

Po obecném popisu masopustu a obcí následuje část založená na terénním výzkumu. Ten proběhl ve Skalici a dalších sousedních obcích, kde se tradice plně udržuje od roku 1973. Následně je popsána historie skalických masopustů a konání těchto obřadů v letech 2010, 2011, 2012, jichž jsem se zúčastnila. Budou zmíněny tradiční sváteční pokrmy a masky, užívané dříve a nyní, dále průvod spolu s celkovou přípravou, organizací a použitými prostředky. Moderní skalické oslavy zahrnují scénky a vystoupení, jímž předchází složitá organizační příprava. Tyto tři akce pořádané ve třech vždy následujících letech budou porovnány. Skalické veselí je každý rok jiné, program, scénky a další prvky nových představení jsou variabilní. Je proto žádoucí sledovat shody a rozdíly.

Ve své práci jsem využila literární prameny, a to odbornou literaturu, články v odborném a regionálním tisku. Statistické a demografické informace jsem též čerpala na webových stránkách obcí.

Podstatnou část tvoří výsledky z terénního výzkumu, při němž jsem zvolila kvalitativní výzkum a využila metody zúčastněného pozorování, polostrukturovaných rozhovorů s účastníky, místními obyvateli a návštěvníky pořádaných akcí. Všechny sekvence masopustu jsem se snažila zdokumentovat fotograficky.

1. 2 Prameny a literatura

Následující kapitoly jsou zaměřeny na díla zahraničních a českých autorů zabývajících se masopustní tradicí. Autoři zde uvedení zásadně přiblížili čtenářům lidovou kulturu jak evropskou, tak českou. Na závěr budou zmíněni badatelé a spisovatelé zabývajících se mikroregionem, v němž se nalézají obce pořádající masopust včetně Skalice.

1. 2. 1 Literární prameny zahraničních autorů

Zásadní prací zabývajících se masopustem a prvky smíchové a karnevalové kultury představuje dílo ruského vědce Michaila Michajloviče Bachtina *François Rabelais a lidová kultura středověku a renesance* (Bachtin 1975). Prostřednictvím rabelaisovských námětů autor rekonstruuje masopustní a karnevalové obřady formou lidové kultury středověku a renesance. Komplexní pohled na karnevalovou kulturu, a to především ve francouzském a německém prostředí 13. a 15. století, představuje kniha francouzského medievalisty Jacques Heerse *Svátky bláznů a karnevaly* (Heers 2006). Autor člení svátky podle společenského postavení pořádajících a účastníků. Přes určitou kritiku církve hrálo podle něj důležitou roli církevní prostředí přetvořené do satirické podoby, prolínání církevního a profánního, které téměř smazalo původní liturgický obsah masopustu i karnevalů. Kniha anglického sociálního historika Petera Burkeho *Lidová kultura v raně novověké Evropě* (Burke 2005) je pokusem o syntézu, jež představuje vzorce lidové kultury v průběhu 15. – 18. století. Z hlediska geografického zaujímá téměř celou Evropu. V knize je zachycena doba prvních profesionálních představitelů komických rolí a

vypravěčů. Ti se začali rituálním a symbolickým způsobem identifikovat s postoji venkovanů a měšťanů.

Masopust v Romansu s podtitulem *Od Hromnic po Popeleční středu 1579 – 1580* (Ladurie 2001) je dílem francouzského představitele nového dějepisectví Emanuela Le Roy Ladurie. Popsaná událost se skutečně odehrála v období let 1579 – 1580. Autor zachytil dobu bouřlivých renesančních karnevalů, kdy se obyvatelé Romansu v únoru 1580 převlékli a nasadili si masky. Zpočátku poklidné karnevalové veselí postupně vygradovalo v krveprolití. Autor tak zachytil každodennost a mentalitu renesančního člověka konce 16. století.

1. 2. 2 Literární prameny českých autorů

Dramatickou tvorbu z původního českého prostředí představují frašky s groteskními scénami. Masopustní hrou tropící si posměch z venkovanů a jejich způsobu života je *Selský masopust* z roku 1588. Prozaická tvorba ze stejné doby má moralizující charakter. Příkladem je mravokárné dílo Vavřince Leandra Rváčovského *Masopust* (1580). Do pololidové literatury 17. století patří tzv. interludia, krátké frašky provozované často o masopustu, námětem bývají epizody ze selského venkovského života. Autorem těchto interludií byl Václav František Kocmánek (Šváb 1964, s. 171, 206).

Nejvýznamnějším českým badatelem zabývajícím se lidovými tradicemi, zvyky a folklorem je Čeněk Zíbrt. Je u nás považován za zakladatele českých kulturních dějin. Výrazně se podílel na organizaci národopisného studia. V monografii *Veselé chvíle v životě lidu českého* (Zíbrt 2006) komplexně popsal výroční obyčeje objevující se po celý rok a vědecky je zpracoval. Studoval v Táboře a Písku, je představitelem generace Jihočechů, kteří se věnovali tomuto kraji (Robek 1987, s. 8 – 9). V roce 1891 spolu s Luborem Niederlem založil časopis *Český lid* a soustředil kolem sebe okruh odborných spolupracovníků, např. Karla Rozuma, Eduarda Drobila, Františka Lega (Lego 1897) a Emilii Fryšovou

(Fryšová 1900), z nichž poslední dva se zabývali též etnografickými regiony Blatska a Kozácka, tedy i Skalicí a okolím.

Sborník *Masopustní tradice* (Frolec a Tomeš 1979) Václava Frolce je věnován památce českému historikovi Josefu Tomšovi (1936 – 1978), jež byl i jejím spoluautorem. Kolektiv autorů se zde zaměřil na charakter, význam, funkci a inovační proměny, a to obsahové i funkční, jaké prodělávaly masopustní obyčeje v 60. a 70. letech 20. století.

Popis výročních obyčejů a tradic ve vybraných regionech společně s výraznými detaily jejich průběhu, tedy i masopustu, představuje publikace Jiřiny Langhammerové *Lidové zvyky: výroční obyčeje z Čech a Moravy* zahrnující regiony Čech a Moravy (Langhammerová 2004). V roce 2011 následovala další kniha téže autorky *Jižní Čechy; kraj – lidé – tradice* (Langhammerová 2011) zahrnující přímo jihočeské regiony.

Publikace *Církevní rok a lidové obyčeje* (Vondruška 1991) Vlastimila Vondrušky je zaměřena na celý průběh kalendářního roku v historickém kontextu s přihlédnutím k funkci církve při jednotlivých svátcích a lidových obyčejích.

1. 2. 3 Literární prameny z oblasti Skalice

Pro poznání tradic a zvyků v okolí Skalice mnoho pramenů není. Průběh některých ročníků masopustu je zmiňován pouze v regionálním tisku, a to spíše v posledních dvou desetiletích. O místním masopustu a jiných tradicích se nezmiňuje ani skalická kronika psaná v letech 1919 – 1977,² krátkou zmínku nalezneme v nové kompilaci Skalické kroniky z let 1891 – 2010 (Novotná 2010). Se skalickým masopustem a jeho historií se můžeme částečně seznámit v několikastránkovém sborníku *Skalické maškary* (1992), který mapuje počátečních dvacet let od jeho vzniku. O oblasti existují jen prameny archeologické a historické, a to Emila Smrže (Smrž 1930), Romana Cikharta³ (Cikhart 1947) a Josefa Švehly⁴ (Švehla 1923).

Částečnou výjimkou jsou dva díly *Pohledů soběslavských* (Lintner 2008; 2010) místního rodáka Petra Lintnera, jehož rodina žije v Soběslavi čtyři století. Tato historicko – vlastivědná díla se pouze okrajově zmiňují o okolních obcích, v našem případě o Skalici a Želči.

2 Charakteristika masopustu

Tato část práce je zaměřena na definici pojmu masopust, a to jak z hlediska etymologického, tak z hlediska vývojového. V následující obsahové části v krátkosti zmíním hlavní dění v době masopustu.

2. 1 Vymezení masopustu z etymologického hlediska

Slovníky předkládají různé definice slova masopust, jež je co do významu totožné s kompozitem *karneval* (Holub a Lyr 1978, s. 305). Podle Etymologického slovníku jazyka českého je *maso – pust* stará složenina, dříve oznamující předvečer před postní dobou. Nyní se tak označuje předpostní doba po Vánocích (Holub a Kopečný 1952, s. 217). Anglicky se toto slovo dá přeložit jako *carneval* či *carnival*, francouzsky *le carnaval*, ruský *masljenica* a německy *die Fasching*. Kořeny masopustu směřují k pohanství, pravděpodobně odkazují k římským Saturnáliím a Luperkaliím (Otto 1999, s. 948). V italštině masopust znamená karneval, což je z italštiny *carne – vale* sbohem maso, maso pryč⁵ (Holub a Kopečný 1952, s. 164).

K této zábavě se tedy vážou maškary nebo lidově řečeno maškarády. Do francouzštiny je toto slovo přeloženo jako *la mascarade* a do italštiny *la maschera*. Znamená ve všech případech přestrojení, pak také mumraj, průvod, ples, rej, provozovaný v zakuklení či přestrojení. Z toho je přejato slovo *maska*, z němčiny *die Maske* (Holub a Kopečný 1952, s. 218; Otto 1999, s. 964). Maškarní slavnost nebo rej je lidově nazýván *mumraj* (ze středověké latiny *momerium* zakuklení). Obecně veselí či zábava se označuje jako *merenda*, v italštině znamenající zábavu, ale i svačinu (Holub a Kopečný 1952, s. 220 - 235). K masopustní zábavě se často váže tanec a bál. Bál je převzat z francouzštiny *le ball* a němčiny *der Ball* (Holub a Kopečný 1952, s. 64). Pro sokolské maškarní zábavy se zavedl pojem *šibřinky* pocházející z německého slova *Schabernack*. Od tohoto substantiva jsou odvozena slovesa jako *šibřinkovat* a *čtveračit*. Do češtiny toto slovo zavedl Miroslav Tyrš (Holub a Kopečný 1952, s. 369). Podobné vysvětlení jako

Etymologický slovník jazyka českého a Ottův slovník naučný má i Riegrův Slovník naučný. Také zde se poukazuje na pojem *carne* (maso) *vale* (sbohem) a k oslavám zvané saturnálie (Rieger 1862, s. 60).

Encyklopedie Universum předkládá více významů slova masopust, a to období od Tří králů do Popeleční středy, masopustní zábavu či hlavní figuru masopustního průvodu a her. Důraz je zde kladen na symbolické zajištění úrody. Masky je interpretována jako pokrývka hlavy nebo celého těla a mění identitu převlečeného člověka (Universum 2000, s. 690, 687 – 688). Stejně tři významy slova masopust podává monografie Lidová kultura 2: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Karnevalové tradice mají ve všech státech svůj společný základ, liší se pouze národními nebo krajovými zvláštnostmi (Brouček a Jeřábek 2007, s. 539 – 543).

2. 2 Vymezení masopustu z časového hlediska

Masopust je třídní svátek podřízený církevnímu kalendáři, který nemá nic společného s liturgií. Předchází Popeleční středě, kterou začíná čtyřicetidenní půst končící o Velikonocích. Jedná se o pohyblivý svátek. Je možné jej spojit s již předkřesťanskou dobou a jejími pohanskými obřady, na které pravděpodobně v raných počátcích křesťanství navázala církve (Vondruška 1991, s. 48). Masopusty – karnevaly v Evropě odvozené od středověkých mystérií ztratily svůj původní význam a charakter a transformovaly se přes lidové divadlo k volným projevům před obecností (Brouček a Jeřábek 2007, s. 539).

Tato tradice se obnovuje každým rokem na přechodu mezi zimním a jarním obdobím v nejrůznějších částech světa. Začíná 7. ledna po svátku Tří králů a uzavírá se o masopustním úterý, den před Popeleční středou. Ta je stanovená Velikonocemi. Hlavně v katolických zemích se zvyk dodržuje v jednom datu. Masopustní neděle se tedy objeví v časovém rozmezí od 1. února do 7. března (Langhammerová 2004, s. 11 -12).

2. 3 Vymezení masopustu z obsahového hlediska

Masopust slavila celá společnost od panovníka se šlechtou až po nejchudší lid. Byl to čas, kdy se lidé bavili, proto je někdy tento zvyk chápán jako antipůst, tedy čas mezi dvěma obdobími půstu – Vánoce a Velikonocemi. Ty patří mezi svátky pevné a nebylo možné provozovat při nich zábavu. Velice oblíbené byly v masopustním období svatební obřady, jichž se většinou konalo hned několik. S touto dobou jsou spojené vepřové hody, vesnické zábavy, zpěv, tanec nebo divadelní hry. Šlechta v minulosti pořádala různé typy turnajů a bály. Na veselí často poukazovali kritici mravů. Ačkoliv se lidé v tento čas museli scházet k poddanským soudům, přesto masopust slavili dál a riskovali tak soudní postihy (Vondruška 1991, s. 48; Zíbrt 2006, s. 136).

Tento svátek byl v minulosti i časem osvobození mysli a ventilem života, dominovala mu tři témata – jídlo, sex, násilí. Byl to též svátek znesvěcení, agrese, destrukce těla i duše a poslední příležitost zábavy před stravovacím, rekreačním a sexuálním omezením daným půstem. Tímto obdobím často započalo strádání z nedostatku sezónních zásob potravin, proto docházelo k uvolnění emocí. Každý měl možnost se pomocí satiry vysmát svému pánovi, urazit souseda. Agrese a násilí byla někdy ritualizována, často mohlo dojít i k násilnostem (Hutton 1996, s. 151; Burke 2005, s. 196 – 203).

Svět byl v tento čas doslova vzhůru nohama, převrátil se zavedený řád. Tak jako v době římských saturnálií⁶ bylo o masopustu vše naruby a ve zmatku, lidé si mohli dovolit přestupovat normy a říci nahlas to, o čem přemýšleli. Muži a ženy si vyměňovali role, převracel se vztah mezi pánem a jeho poddaným. Masopust byl hranicí série sezónních zimních oslav, kdy končila doba relativní hojnosti, zábavy a rozvernosti před dalším svátkem - Velikonocemi (Burke 2005, s. 196 – 203).

Masopust lze označit za určitou formu rituálu se specifickým rituálním chováním. Podle Arnolda van Gennepa (Gennep 1996) se rituály skládají ze tří fází – odloučení, pomezí (liminární fáze) a přijetí. Při

liminární fázi se subjekt odchyluje z mřížky klasifikace, jež stavy lokalizuje v kulturním prostoru. Typy liminarity charakterizuje Victor Turner – za prvé se jedná o rituály zvýšení statusu (účastník rituálu se posune z nižší na vyšší pozici), za druhé o rituály převrácení statusu (liminarita se objevuje v cyklických a kalendářních rituálech). Tento druhý typ se týká většinou kolektivů a celé společnosti, provádí se v přímo stanovených momentech ročního hospodářského cyklu a vyskytuje se, když je společnost ohrožena nějakou pohromou. Dochází tedy k oblékání slabých do masek síly a od silných je vyžadováno, aby tolerovali symbolickou agresi. Tím se podle Victora Turnera posiluje princip hierarchie (Turner 2004, s. 95 – 96, 159 – 168).

2. 4 Vymezení masopustu z historického hlediska

První písemné zprávy o masopustu jsou již ze 13. století, i když je svátek nejspíš staršího data a je možné předpokládat, že podobné formy rituálů mohly být provozovány již v předkřesťanské době. Nástup křesťanství přerušil prastaré rituály vázané na přírodní pohanské cykly a nastolil řád svátků a zvyklostí, jež církve přetvořila na nové, které uzpůsobila svým potřebám. Předjarní veselí a radost z očekávání příchodu jara splnily karnevaly. V Čechách to byl masopust. Maškarní svatba se stala jeho součástí od roku 1725. Zhruba od poloviny 18. století se začaly konat taneční zábavy, jinak nazývané *reduty* (Vondruška 1991, s. 48 – 50). První doklady masopustní obchůzky pochází z raných dějin evropských národů, mají archaické rysy. Francouzské hry zobrazující soudní líčení s Karnevalem se konaly na přelomu 16. a 17. století. Hádka Masopusta s Postem se stala oblíbenou zábavou v 17. a 18. století (Zíbrt 2006, s. 143 – 152). Prvky historické, předhistorické, novodobé i aktuální se užívají také v dnešním masopustu, historické motivy slouží často jako inspirace pro náměty scének, které jsou potom předváděny před diváky.

Životem středověkého člověka se zabýval Michail Michailovič Bachtin. Poukázal na význam, jaký měly slavnosti karnevalového typu a s nimi spojené komické výstupy. Některé karnevalové formy jsou přímou

parodií církevního kultu. V masopustním období se předváděly mystéria a frašky. Kromě karnevalů existoval tradicí posvěcený svobodný *velikonoční smích (risus paschalis)*. Každý církevní svátek měl svou smíchovou stránku sankcionovanou tradicí a smích provázel světské ceremoniály, obřady a hody. Oslavy tlumočily neoficiální a mimocírkevní aspekt světa a lidských vztahů a vytvářely jiný svět a jiný život. Dvojitý názor v pojmání světa a lidského života existoval už v nejranějších stádiích kulturního vývoje (Bachtin 1975, s. 8-9).

Podle Bachtina masopust nezná dělení na účinkující a diváky, nepřihlíží se mu a prožívají ho všichni. Obsahuje silný prvek hry, má blízko k uměleckým obrazným útvarům. Hra se na čas stává životem. Autor poukázal na úlohu bláznů a hlupáků (Bachtin 1975, s. 10 – 11). Byli nositeli karnevalového principu zasazeným do obyčejného života. Ve všech společnostech je přirozené projevit svoji radost a její reakcí jsou projevy vážné, poučné nebo bláznivé zábavy (Heers 2006, s. 140 – 141). Slavnosti karnevalového typu zrodily podle Bachtina smíchové obřady, kulty a bláznů společně s obry a trpaslíky. V průvodech pochodovali zrůdy a pěvci různého charakteru a společenského postavení. To vše bylo možné zahrnout pod pojem karnevalová kultura (Bachtin 1975, s. 161). Takto pohlížel Bachtin na smích a karnevaly, na jejich středověkou rozmanitost.

K lidovým veselicím patřily bezesporu průvody, jejichž součástí byly zábava a hry, kde herci a kejklíři převlečení za blázně hráli scénky, jak žánrové, tak satirické (Heers 2006, s. 139 – 140). Byla to doba spojená s převlékáním, maskovaní herci mohli beztrestně předvádět obscénní tance, jelikož splynuli s karnevalovým veselím (Bachtin 1975, 65 – 66). Tato představení často organizovala a prováděla sdružení - příslušníci určitého řemesla, poutnická bratrstva. Symbolem těchto lidových karnevalů bylo dostatečné množství jídla a pití, které bylo konzumováno (Heers 2006, s. 139 – 142).

Jacques Heers se mimo jiné zabýval tzv. *potupnými vozy*, z nichž se improvizovanými satirickými rýmovačkami kritizovali úřady, církve nebo obecně známí nepřátelé. Byly zde hrány krátké divadelní hry, které diváci již očekávali. Jednalo se o připravené frašky s výraznými dialogy a připravenými scénami. V průvodu se nesly satirické nápisy, zástupy lidu postupovaly v pochodovém rytmu za doprovodu hudebníků. Na důležitých místech se průvod zastavil a změnil se na kolový tanec. Hraná témata se často vztahovala k aristokratickému životu nebo šlechtické kultuře. Průvod oživovali jezdci na koních v dobových barvách. Pro dekorace a masky předváděné na vozech byly určeny postavy, jež překračovaly zákazy a vychvalovaly nedovolenou zábavu. Při průvodu docházelo k narážkám na určité dobře postavené osobnosti denního života, kritizovaly se úřady a společenské problémy. Karneval provázela satirická kritika mravů a společnosti, a to nejen v průvodu prostřednictvím herců, ale i během krátkých představení napsaných pro aktuální příležitost (Heers 2006, s. 139 – 184). Bouřlivé veselí karnevalu mohlo vyvrcholit vyřizováním starých účtů. Lidé v maskách zfanatizovaní tancem a závody se dokázali vzájemně napadat. Ve výjimečných případech docházelo k nepřátelství, které přerostlo až ke krveprolití a vraždám místních obyvatel (Ladurie 2001, s. 239 – 246).

3 GEOGRAFIE A HISTORIE JEDNOTLIVÝCH OBCÍ

Kolektiv obcí, které se účastní skalického masopustu, patří do působnosti a správy města Soběslav v Jihočeském kraji. Historii mikroregionu lze na základě pramenů písemné povahy literárně doložit až od poloviny 13. století. Starší osídlení je zdokumentováno pouze archeologicky. Součástí tohoto mikroregionu jsou dvě národopisné oblasti – Soběslavsko – Veselská Blata a směrem k Táboru ležící Kozácko (Obr. 5).

3. 1 Geografie mikroregionu

Mikroregion leží na levém břehu řeky Lužnice v jihovýchodní části Malšické pahorkatiny s nejvyšším vrcholem - Vršky 532 m. Ta je podcelkem širšího krajinného útvaru – Táborské pahorkatiny - vyplňující celý oblouk řeky Lužnice.⁷ Jedná se o plochu mírně zvlněnou krajinu začínající u Tábora a pokračující k jihu, kde její hranici tvoří soběslavská Blata (Chábera 1985, s. 24). Nejvýznamnějším tokem je řeka Lužnice, v okolí Skalice s množstvím malých levostranných přítoků (Frídl 1969, s. 85; Chábera 1985, s. 171 – 172). Celé území je možné situovat ve vzdálenosti asi 10 – 15 kilometrů jižně od města Tábora. Přes katastry obcí nevede ani silnice I. třídy, ani železnice. Dostupnost do celého mikroregionu je možná pouze autobusovou dopravou, a to z města Tábora nebo vlastními prostředky. Nejbližší železniční zastávka se nachází v obci Roudná cca 2 km východně od Skalice.

Do organizace masopustu se zapojuje šest obcí: Skalice, Rybova Lhota, Radimov, Hlavatce, Želeč a Třebiště. Svojí vzájemnou polohou tvoří nepravidelný lichoběžník o celkové délce asi 15 kilometrů (Obr. 3). Celý mikroregion je z větší části zalesněnou krajinou na severním rozhraní Soběslavsko – Veselských Blat⁸ (demografické a katastrální údaje o jednotlivých obcích jsou prezentovány v tabulce 2).

3. 2 Národopisné oblasti mikroregionu

Do poloviny 19. století se v jižních Čechách vytvořilo několik národopisných oblastí,⁹ z nichž dvě prochází referovaným mikroregionem. Jeho jižní část, kde přibližná hranice prochází obcí Skalice a zahrnuje Rybovu Lhotu a Radimov, náleží oblasti Blatska, Soběslavsko – Veselských Blat.¹⁰ Severní část zahrnující obce Skalice, Třebiště, Hlavatce a Želeč spadá do národopisné oblasti Kozácko.¹¹ Je to významný okrsek jižně od Tábora (Lego 1897, s. 149 – 152; Fryšová 1900, s. 292; Vařeka a Mauer 2004, s. 21; Chromý 2009, s. 67 – 69). Kozácko nikdy nedosáhlo takového etnografického významu jako jiné regiony, ale již v 19. století se lišilo od ostatních národopisných oblastí svým názvem (Vařeka a Mauer 2004, s. 23 – 24).

3. 3. Historie mikroregionu

Krajina byla osídlena jak v pravěku, tak ve středověku.¹² Na katastrech uváděných obcí jsou rozsáhlé lesní porosty, které skrývají několik mohylových pravěkých pohřebišť, ale zejména raně středověkých. Mezi obcí Radimov a Hlavatce a v okolí Želče je několik dobře zachovalých raně středověkých mohylníků¹³ (Švehla 1904, s. 12 – 22; Menšík a Křišťuf a Chvojka 2010, s. 121 – 126). Více informací je možné doložit z 13. a 14. století, kdy se objevují první písemné prameny a na Soběslavsku je doložen rod Vítkovců, pozdějších Rožmberků, jenž zahrnul z větší části okolní krajinu do svého jihočeského dominia. Soběslav (1293) jako poddanské město a Želeč (1370) se staly důležitými a významnými centry (Smrž 1930, s. 223 – 224; Šimůnek a Lavička 2011, s. 84 - 85) jejich panství zejména za posledního panovníka rožmberského domu Petra Voka (1539 – 1611).

3. 3. 1 Obec Skalice

Toponymum Skalice pochází pravděpodobně od skály nad řekou, na níž se rozkládala původní středověká osada v okolí dnes již zaniklé skalické tvrze (Úlovec 2005, s. 686). Obec je poprvé připomínána k roku 1265,

kdy byl jejím majitelem Vítek z rodu Vítkovců s predikátem *de Scalicz* ze Skalice. Pravděpodobně zbudoval i skalickou tvrz. Další písemné zprávy pocházejí z roku 1377, kdy byli držitelé skalického zboží bratři z rodu Landštejnů píšících se s predikátem *ze Želče* nebo *ze Skalice* Vlček a Valkoun ze Sedlce a roku 1397 Vítek ze Želče a jeho potomci. Neznámým způsobem se vesnice dostala do vlastnictví Jiřího Bradáče z Toušně a v letech 1528 – 1540 patřila jeho zeti Prokopu Hýlovcovi z Polkovic. Do roku 1547 náležela k Táboru, dále do rožmberského želečského panství, k němuž ji připojil zřejmě Oldřich Španovský a od roku 1594 městu Soběslav (Cikhart 1947, s. 136 – 137; Úlovec 2005, s. 686 – 688).

Obec (Obr. 1, 2) se nachází asi 5 kilometrů severoseverozápadně od města Soběslavi a cca 12 kilometrů jižně od Tábora na levém břehu středního toku Lužnice. Příslušnou obcí s rozšířenou působností je město Soběslav. Obec leží v nadmořské výšce v průměru 430 m. n. m. Je sídlem obecního úřadu, pod nějž náleží Třebiště, Radimov, Rybova Lhota a několik samot. Funkci starosty vykonával v letech 1990 - 2010 Vladimír Podojil, jehož v současné době vystřídal od roku 2010 František Berka. V samotné obci je filiální původně románský kostel Šimona a Judy,¹⁴ kolem něho je rozložen hřbitov. Za Skalicí, u cesty k Třebišti, stojí zděná Boží muka.¹⁵

V obci je k dispozici knihovna, dvě restaurace, z nichž nejznámější je hospoda *U Rumcajse*. V obci funguje v omezené míře obchod s potravinami a drobným zbožím. Skalický kostel je po většinu roku zavřený, dříve na bohoslužby dojížděl farář ze Soběslavi.¹⁶ Mše probíhají pouze o Vánocích, Velikonocích, pouti a posvícení. Z iniciativy Romany Novotné se v době předvánoční a o Velikonocích bez účasti církve konají koncerty. Celé území zahrnující oba břehy Lužnice od Soběslavi po Tábor je velkou rekreační oblastí. Oba břehy spojuje ve Skalici pevná lávka pro pěší.¹⁷ Obcí vede cyklostezka č. 1171 a ze spolků jmenují Maškarní sdružení obce Skalice, Třebiště a Rybovy Lhoty (dále jen Maškarní sdružení), Myslivecké sdružení Háj,¹⁸ Hasičský sbor a

Cykloteam Skalice. Škola byla zrušena roku 1984, v její budově je dnes umístěn obecní úřad¹⁹ (*Obec města Skalice* [online]. 2011 [cit. 8. 8. 2011]. Dostupné z: <http://www.obce-mesta.info/obec.php?id=Skalice-553077>).

3. 3. 2. Obec Třebiště

Osada Třebiště leží asi 1,5 km severozápadně od Skalice při silnici do Želče. Jméno může pocházet od staročeského slova *trěba* (pohanská oběť), *trebnik* (oltář), ale také obřadní kniha nebo od slova tříbiti, staročesky *třiebiti*, *mýtit*, *čistit*, podobné analogie zjišťujeme v místních jménech Třebíč a Třebenice (Švehla 1923, s. 22; Smrž 1930, s. 183; Holub a Kopečný 1952, s. 393 – 394). Historické zprávy jsou sporadické. V roce 1453 prodal Ondřej z Nebřehovic ves Vilému z Rožmberka, jež ji připojil k Želči (Smrž 1930, s. 184). V Třebišti při cestě na Želeč stojí zděná kaplička.²⁰

3. 3. 3 Obec Radimov

Obec Radimov leží asi 8 km severozápadně od Soběslavi v nadmořské výšce 465 m. n. m. a je ze všech stran obklopena lesy. V Radimově bylo ve 14. století sídlo jedné větve pánů ze Želče, roku 1409 byl majitelem Petr ze Želče. Za želečských pánů byla v Radimově tvrz, která postupně zcela zanikla. Roku 1858 byl na návsi postaven železný kříž místo dřevěného a roku 1859 kaplička. Nedaleko myslivny ve Vosovicích, jež patří k Radimovu, se nachází mezník želečského panství s pernštejnským znakem a s letopočtem 1690 (Cikhart 1947, s. 130).

3. 3. 4 Obec Želeč

Obec Želeč je poprvé připomínána roku 1370, kdy byl majitelem Vilém ze Želče. Majiteli panství byli Rožmberkové, z nichž nejvýznamnější a také poslední byl Petr Vok (1539 - 1611). Její název pochází s největší pravděpodobností od jména *Želek*. Vesnice byla založena na křižovatce pěti cest (Smrž 1930 s. 223 – 224). V obci spadající též do okresu Tábor

stála na místě dnešní barokní sýpky tvrz. V osadě se nachází barokní zámek obnovený roku 1879. Roku 1883 v něm žil dramatik a básník Julius Zeyer (1841 – 1901). Roku 1927 zámek vyhořel, poté byl znovu zrekonstruován (Cikhart 1947, s. 182 – 183). U cesty směrem na Třebiště stojí zděná kaplička. Škola v Želči byla založena v roce 1878. V Želči, jež je z uváděných obcí největší, funguje vlastní obecní úřad. Nadmořská výška činí 471 m. n. m. (*Obec města Želeč* [online]. 2011 [cit. 15. 9. 2011]. Dostupné z: <http://www.obeczelec.cz/uvodni-stranka/>).

Před želečským kostelem je železný křížek s Kristem, postavený roku 1894, vedle je z leštěné černé žuly památník padlým v 1. a 2. světové válce. Součástí obce jsou dvě restaurace, škola a mateřská školka, dlouhodobě fungující kino, koupaliště, knihovna a spolky jako hasiči, myslivci, včelaři, občanské sdružení Želečským dětem a TJ Sokol. V Želči funguje základní škola a dva obchody, v kostele se konají bohoslužby.

3. 3. 5 Obec Hlavatce

Obec Hlavatce leží 8 km severozápadně od Soběslavi v nadmořské výšce 478 m. n. m. První zmínka pochází z roku 1250. V 16. století se Hlavatce dělily na dvě části – *Velké* spadající pod Želeč a *Malé* patřící k Bechyni. Obce poté vlastnil Petr Vok z Rožmberka, Velké Hlavatce v 16. století náležely obci Soběslav. Dříve v obci stálo vladycké sídlo Roubíků z Hlavatce a snad i druhá tvrz Hozlaurů ze Bzí. Roku 1857 se v Hlavatcích narodil spisovatel Ludvík Parkos (1857 – 1877). V osadě se nachází původně čistě gotický farní kostel sv. Ondřeje, fara postavená 1354 a od roku 1867 se v Hlavatcích nachází hřbitov. Název obce pravděpodobně pochází od slova *hlavatci* – lidé s velkou hlavou (Cikhart 1947, s. 52 – 53). Škola byla založena v obci v letech 1792 (Smrž 1930, s. 74).

Před kostelem stojí památník z černé leštěné žuly na památku obětem 1. světové války, kde byl přidán nápis na paměť 2. světové války.

V obci se nachází obecní úřad a dále lze připomenout poštu, hostinec, mateřskou školu a dva obchody se smíšeným zbožím.

3. 3. 6 Obec Rybova Lhota

Rybova Lhota - název Lhota pochází ze 13. – 14. století, kdy noví osadníci byli osvobozeni od daní - se nazývala též Mnichova, Mnišská, Mniškova, jelikož její část patřila louňovickému klášteru. Největší díl obce však patřil rodině Rybů ze Soběslavě, proto pozdější název Rybova Lhota (Smrž 1930, s. 162). Roku 1597 zde byl samostatný statek s poplužním dvorem. V obci na návsi stojí kostel z roku 1933, na němž jsou připevněny dvě žulové desky s nápisy „*na paměť*“ a se jmény obětí z 1. světové války.²¹ V obci je možné vidět několik stavení ve stylu selského baroka, např. stavení č. 24 z roku 1866.

4 MASOPUST VE SKALICI A PŘILEHLÝCH OBCÍCH

V následujících kapitolách bude popsána historie skalického masopustu, dále průběh masopustu v obci Skalice a přilehlých obcích v letech 2010, 2011 a 2012, a to na základě vlastního terénního výzkumu. Pozornost bude věnována přípravě, pokrmům a samotnému masopustnímu průvodu. V kurzívě budou uvedeny názvy masek, témata masopustů, nápisy na vozech, satirická hesla, v kurzívě a uvozovkami moderátorova sdělení publiku a řeč během představení. Masopustní veselí projíždí šesti vesnicemi (Skalice, Rybova Lhota, Radimov, Hlavatce, Želeč, Třebiště) a v každé maškary předvedou „herecká“ vystoupení. „Herci“ jsou přepravováni pomocí traktorů s přívěsy, masky autobusy. Na každém vozu se odehraje jedna či více scének. Mezi vystoupeními se konají buď krátká představení bez použití vozů, nebo diváci čekají na další hru. Nehrající maškary mají za úkol výběr peněz mezi přihlížejícími.

4. 1 Metody sběru dat a analýza rozhovorů

Pro velké množství návštěvníků masopustu byla fotodokumentace v letech 2010, 2011, 2012 provedena především v obci Želeč, kde je více prostoru pro připravené scénky. Fotografie z minulých let – 1979 (Obr. 6, 7), 1985 (Obr. 8), 1996 (Obr. 9) naopak zobrazují masopust ve Skalici. Byly poskytnuty autorkou Skalické kroniky Ing. Romanou Novotnou, PhD. (respondentka souhlasila se zveřejněním osobních údajů). Ve Skalici a dalších obcích byly vedeny pouze rozhovory. Při vlastním terénním výzkumu jsem uplatnila metodu zúčastněného pozorování, sledovala jsem průběh obchůzky a přípravu konaného masopustu, v roce 2010 jsem měla možnost účastnit se cesty na vozech společně s maskami.

Ve výzkumu jsem spolupracovala s dvěma organizátory. Zvolila jsem výzkum kvalitativní, kde jsem využila metody polostrukturovaných rozhovorů. Pomocí předem připravených otázek jsem se snažila zjistit organizaci, finanční zajištění a přípravu skalického masopustu. S informátorem č. 1 jsem vedla krátké rozhovory po skončení akce a dva rozhovory telefonické (průběžně v letech 2010, 2011, 2012).

S informátorem č. 2 proběhlo setkání u respondenta doma (únor 2012) a konverzaci jsem zaznamenala pomocí nahrávacího zařízení (diktafon). Zde jsem otázky zaměřila na historii skalického masopustu, jelikož respondent je zakládajícím členem Maškarního sdružení ve Skalici. Do hovoru se zapojila také manželka informátora č. 2, kterou uvádím jako informátora č. 3. Z rozhovorů vyplývá, že organizátoři musí akci plánovat s dostatečným časovým předstihem a musí být připraveni přizpůsobit se případným změnám.

Po skončení maškarního průvodu jsem se snažila vést rozhovory s návštěvníky masopustu (únor 2012). Čtyři rozhovory byly nahrány pomocí diktafonu, u dvou respondentů jsem dělala pouze ručně písemné poznámky. Informanti byli vybráni náhodným výběrem. Snažila jsem se zjistit oblíbenost akce, zhodnocení propagace a názor na organizaci masopustu. Odpovědi jsem následně mezi sebou porovnávala. Po ukončení akce nebylo možné vést dlouhé rozhovory, jelikož většina účastníků se po skončení masopustního průvodu rozchází, případně odjíždí do další vesnice, kde se masopust opakuje. Při provádění rozhovorů jsem se setkala i s nedůvěrou návštěvníků, ne všichni totiž s rozhovorem souhlasili. Někteří respondenti se obávali, že jim bude nucen prodej zboží a nechtěli si vyslechnout účel rozhovoru.

První otázky směřovaly k propagaci skalického masopustu. Z interview vyplývá, že informovanost je spíše slabší. Jen jeden informátor zahlédl předpořádanou akci informační plakáty, které jsou většinou umístěny pouze v místě, kde se masopust bude pořádat. V regionálním tisku se lze většinou dočíst o této události až zpětně.²² O masopustu se tedy respondenti dozvěděli většinou od svých známých, kteří na skalický masopust chodí pravidelně nebo jsou místními občany. Všichni respondenti se shodli na dobré organizaci, žádné výrazné změny by nedoporučili. Užití vozů zhodnotili jako pozitivní prvek, jelikož se tak dají lépe sledovat „herecká“ vystoupení. Délka programu se zdála návštěvníkům dostatečná, dva respondenti by upřednostnili kratší prodlevy mezi vystoupeními a rozsáhlejší prostor pro vystoupení.

Jednomu informátorovi chybí „tradiční masky jako třeba medvěd“. Zbylí účastníci rozhovoru jsou pro zachování moderních masek a scének zaměřených na aktuální a politická témata.

Od respondentů jsem získala informovaný souhlas se zveřejněním jejich výpovědí. Všem respondentům bylo sděleno, že data budou sloužit k bakalářské práci. Na závěr uvádím monogramy respondentů s datem jejich narození (Tab. 1). Záznamy dialogů jsou uloženy v archivu autora.

4. 2 Historie skalického masopustu

Tradice obchůzek skalického masopustu vznikla již před 2. světovou válkou a pokračovala i po ní. Během války se masopust nekonal. Po válce chodily maškary v pondělí po jednotlivých staveních, pouze ve Skalici dostávaly kořalku a koblihy (Novotná 2010, s. 26). Postupně byl tento zvyk utlumován, zvláště po založení JZD, neboť lidé museli o masopustním úterý chodit do práce. Proto byl přesunut na poslední sobotu předcházející masopustnímu úterý.

Dle informátorů (č. 2 a č. 3) masek chodilo pouze několik (od šesti do deseti osob), a to formou obchůzky po domech, kde vybíraly maso z komína, a nebo chytaly slepice, přičemž jim nikdo nesměl v ničem bránit a bylo jim vše dovoleno. Maškary chodily pěšky, a to pouze po vsi, kde dostávaly koblihy a kořalku. Převlékaly se nejčastěji za kominíky, kozy nebo medvědy. Na přepravu po vesnicích si zapůjčovaly sběrací vůz od JZD. Organizace byla stejná jako při pořádání současných akcí. Zpočátku nebyl na konci ples, ale pouhé posezení v hospodě.

Zvyk se udržel do roku 1959, pak byl do roku 1972 přerušen, plně obnoven byl až v roce 1973. Tehdy se při besedě v hospodě *U Jílků* místní občané dohodli obnovit maškarní průvody, které se dříve ve Skalici pořádaly. Jako první téma průvodu se domluvilo: *Svatba*.

Veškeré přípravy se uskutečnily v sobotu 3. března 1973 v restauraci *U Rumcajse*. Průvod projel obcí Třebiště, pokračoval do

Radimova, Rybovy Lhoty a zpět do Skalice (Šícha 1992). V prvních letech zajel až na samotu Kozlov. Na prvních vystoupeních se sešla skupina občanů se skutečným hereckým nadáním. Měli pečlivě připravený program s masopustními scénkami. Za nestory skalického masopustu lze považovat např. Jaroslava Novotného, Vojtěcha Láňku nebo Vojtěcha Veselého.²³

Další masopusty se pravidelně konaly každý rok pod heslem *Tradici chceme zachovat, ale ne pochovat*. Byla vymyšlena další zajímavá témata, například *Doktoři* (1974) nebo *Poprava* (1975). Tehdy se trasa prodloužila a maškary projížděly ještě obcí Hlavatce a Želeč. Délka trasy dosáhla konečné vzdálenosti cca 13 km, maškary se nechaly přepravovat na vozech. Roku 1976 se maškarního reje *Restaurace a kuchyně* zúčastnily i ženy, celkový počet aktérů tak činil 45 osob. Jako každoročně celý průvod doprovázela místní kapela složená pouze ze skalických hudebníků pod vedením Jaroslava Novotného. Tématem roku 1977 se stali *Cikáni*. Masopustu se zúčastnilo 72 osob včetně dvou kapel a pěti povozů. Drezúra a krotitelské umění předvedli skaličtí na akci *Cirkus Humberto* (1978). Jedním z nejúspěšnějších masopustů byl průvod *Z pohádky do pohádky* (1979), kdy se poprvé do masopustního reje přidaly i děti. Celý průběh byl filmován kameramanem Jaroslavem Turzíkem (Obr. 6, 7). Maškarního průvodu *Manka – Cipísek a Rumcajs tentokrát v jižních Čechách* (1985) se zúčastnil rekordní počet 100 masek, které na trase musel vozit pronajatý autobus (Obr. 8). Roku 1986 členové Maškarního sdružení vymysleli výzvu *Udělej si masku a podpoř tu skalickou chásku*. Hesla provázela maškarní průvody i 38., 39. a 40. masopustu (2010, 2011, 2012). Dvacáté výročí skalického masopustu s tématem *Reklamy – kupónová privatizace – aneb maškarní vzpomínání* (1992) zahájilo tzv. politickou satiru (Šícha 1992). Jednou z posledních uváděných akcí se hrála scéna *Vstupujeme do Evropy* (1993). Dvacátý čtvrtý maškarní průvod (1996) dostal motto *Proč bychom se netěšili?!* (Obr. 9, 10).

4. 3 Skalický masopust 2010

Masopustní průvod se ve Skalici a přilehlých obcích konal 13. února. Od roku 1973 tuto akci organizovalo Maškarní sdružení, kde byli zastoupeni hasiči, myslivci, dále pak občané, kteří nebyli v žádném spolku. Jedná se o jednodenní akci, ale organizátoři se připravují již několik dní předem. Vlastní příprava na nový ročník začala promítáním minulých maškar v hospodě *U Rumcajse* tři týdny před samotným průvodem. Zde bylo vybráno téma maškarního průvodu *Vysoká škola maškarní, vždy splní vaše přání. Tak jako v Plzni dáme vám titul na počkání* (Obr.11). O týden později byla zahájena příprava kulis, alegorických vozů, scének, programu apod. Týden před vlastním průvodem se odstranily poslední organizační problémy.²⁴

4. 3. 1 Přípravy a pokrmy pro rok 2010

Čtyři až tři dny předem se konala zabijačka, pro kterou byla potřeba zpracovat tři prasata. Poprvé v letošním roce byla výroba zadána řezníkovi z Dobřejic. Dobrovolníci škrabali brambory na strouhání skalické cmundy. Na její výrobu padly tři pytle této suroviny. Na závěr se do hotového těsta přidala jako výjimečná přísada - rum. Každoročně se vyrobilo asi 800 jitrnic, 500 jelit a 70 - 80 tlačenek.²⁵ Mezi další pokrmy patřil též Čadilův koňský salám.²⁶ Podávaly se alkoholické nápoje, bylo zakoupeno 20 litrů rumu a tři sudy piva, k dispozici byly ale i další lihoviny (vodka, zelená, fernet atd). Každý dospělý dostal grog, který se popíjel též během masopustní cesty, vezly se však také nealkoholické nápoje jako limonáda a 40 litrů čaje.²⁷

4. 3. 2 Masopustní průvod 2010

V sobotu 13. února 2010 se celý průvod masek s alegorickými vozy a občerstvením vydal na trasu, kde byl v jednotlivých obcích předváděn stejný program. Účinkující se sešli v sobotu ráno. V 7 hodin nastoupili tři vizážisté, kteří namaskovali herce. Oblečení a masky si každý mohl vyrobit sám. Někteří měli možnost si je vybrat ze skalické půjčovny, která

pro tyto potřeby funguje již několik let. Před vlastním odchodem na trasu karnevalu každý účastník pojedl zabíjačkovou polévku s chlebem. Dalším jídlem byla svačina v obci Radimov, kde se účastníkům maškarního reje podával koňský salám, čerstvě vytažený z udírny jednoho místního občana. Specialitou obce Radimov jsou domácí koblihy, určené pouze pro účastníky průvodu.²⁸

Průvod se vydal v 8:30 za doprovodu dechové hudby směrem ze Skalice do Rybovy Lhoty, Radimova, Hlavatec, Želče, Třebiště a zpět do Skalice. Zakončení se plánovalo na 15:30, ale maškarní veselí se však protáhlo, jak bylo sděleno pořadateli, příčinou bylo špatné počasí a trasa méně udržovaných silnic. Z důvodu velkého množství sněhu byla cesta před průvodem prohrnována.

Představení se konalo vždy na největším prostranství v jednotlivé obci. Několik minut před průvodem přijel konferenciér v masce *cirkusového klauna*, který uvítal diváky proslovem zdůrazňující originalitu skalického masopustu. Dále byly namontovány megafony. Přijela čtyřčlenná dechová hudba s kapelníkem Jindřichem Smolíkem. Dva akordeony, buben a heligón doprovázely vlastní průvod.²⁹ Opodál parkovaly traktory táhnoucí za sebou doprovodné zařízení *cmundostroj*, *občerstovnu – nálevnu* (Obr. 26), *vatostroj*. Autobus přivezl vlastní maškary, za nimi následovaly alegorické vozy, na nichž se vezli „herci“ v maskách. Vozy se řadily za sebe, tak, jak probíhaly scény. Každá účinkující osoba měla svoje místo a čas nástupu. Během představení maškary vybíraly peníze z vlastnoručně zhotovených kasiček, na jejichž výrobu byly použity plechovky, pomalované konzervy.

Samotný průvod činil cca 80 – 100 masek. Na skalickém masopustu byly zastoupeny postavy pohádkové (*včelí medvídci*, *Červená Karkulka*, *pan Tau*, *král*, *princezna*, *čarodějnice*, *Večerníček*, *Krakonoš*, *sněhulák*, *bába s nůsí*, *rytíř...*), bytosti démonické (*smrtka*, *hrabě Drákula*), masky zoomorfní (*opice*, *slepice*), jako další lze jmenovat masky *četníka*, *jeptišky* nebo *baletky*. Počet návštěvníků se pohyboval

podle velikosti obce a místa vhodného pro předvádění. V Želči bylo asi 300 účastníků, počet ve Skalici byl pouze o něco nižší. Hosté přijížděli nejen v autech, ale i v několika menších autobusech.

První vystoupení představovalo pohádku *Asterix a Obelix a Mise Kleopatra*. Pohádkové postavy pěšky doprovázel druid *Panoramix*, *César*, *Římanky* a *zbrojnoš*. První alegorický vůz zobrazoval *Vysokou školu maškarní v Plzni*, kde byla možnost zakoupit si od přestrojeného děkana titul doktora práv.³⁰ Během představení hrála hudba píseň *Gaudeamus Igitur*. Při další scéně druhý vůz představoval *Olympijské hry Želeč* (Obr. 12), které zahájil *Pierre de Coubertine*. Za písničky *We are the Champions sportovci* závodili v plavání, běhu a zdvihání na provaze.³¹ Jako třetí přijel skalický vůz v podobě *Národního skalického divadla* (Obr. 14), kde baletní soubor zahájil hru *Slepičí jezero*³² (Obr. 13). Po krátké přestávce se objevil *Večerníček*. Pěšky přišli skaličtí chalupáři z Prahy. Diváci mohli vidět *Krkonošské pohádky*, *Křemílka* a *Vochomůrku*, *Mrazíka* a ukázkou z filmu *Limonádový Joe*. Následující scéna na čtvrtém voze se vázala k nedávné události v Táboře, kde se konalo Mistrovství světa v cyklokrosu.³³ Poslední ukáзка na pátém voze nás zavedla do *Národního divadla*, kde masky hrály starou pohádku *O Otesánkovi*.³⁴ Na závěr maskám poděkoval starosta, což bylo pravidlo v každé obci a zároveň pozval účinkující i diváky k návštěvě příštího roku.

Masopust končil ve Skalici v hospodě *U Rumcajse*. Večer byl k dispozici vyzdobený taneční sál. K tanci a poslechu hrál od 20 hodin taneční soubor *Klasik*.³⁵ Lístky na ples se prodávaly již s určitým předstihem, byl o ně zájem. Při vstupu platilo pravidlo, kdo přijde v masce, má vstup do sálu zdarma. Zcela výjimečně se hrála úspěšná scéna z masopustního programu. O půlnoci se přistoupilo k volbě nejúspěšnějších a nejhezčích masek. Došlo k odmaskování, první tři vítězové obdrželi zabíjačkové potraviny. Součástí každého maškarního plesu je *zvěřinová tombola*. Po jeho ukončení musí členové sdružení a několik aktérů dát pronajatý sál do původního stavu. Druhý den v neděli se alegorické vozy odstrojily a masopustní výbava se uklidila na příští rok.

4. 4 Skalický masopust 2011

39. masopustní skalické veselí se odehrálo v sobotu 5. března. Jako obvykle se nejprve konala dne 18. února v 18 hodin maškarní schůze v hospodě *U Rumcajse* a promítání videozáznamu z maškarního průvodu z loňského roku 2010. Na této schůzi byla dohodnuta koncepce průvodu a nosné téma celých maškar. Pro tentokrát to byla *Talentmánie*.³⁶ Byl zvolen název *I maškary mají talent...* (Obr. 15). Připravily se scénky, do nichž se zapojili obce Skalice, Rybova Lhota, Hlavatce, Třebiště a další dobrovolníci. Na nákup potravin, pití, hudbu a dopravu byly na celé konání masopustního veselí opět vyčleněny prostředky z fondu Maškarního sdružení, část finančního obnosu z výtěžku předešlého – 38. maškarního průvodu.

4. 4. 1 Příprava a pokrmy pro rok 2011

Pro tento 39. ročník byly jako každoročně vyrobeny několik dní před akcí masné a jiné speciality. Byli zakoupeni tři vepři o velikosti okolo 100 kg za cenu 7 000 Kč, dále na skalickou speciální cmundu tři pytle brambor. Výroba zabíjačkových pokrmů byla opět svěřena externímu řezníkovi, ale místní skaličtí dobrovolníci naškrabali brambory na cmundu a připravili těsto. Zakoupeno bylo i 70 kg Čadilova koňského salámu. Tento rok byl tak velký zájem, že bylo nutno v Želči přistoupit k přidělovému systému. Při tak teplém počasí bylo vypito cestou 7 sudů piva a dalších alkoholických nápojů. Celkově činily náklady na nákupy 18 000 Kč, za dopravu autobusem 3 500 Kč. Celkový zisk ze všech prodejů, plesu, výběru, který měly na starosti masky, činil 110 000 Kč.³⁷

4. 4. 2 Masopustní průvod 2011

Počasí se oproti loňskému roku vydařilo, bylo slunečno, téměř bezvětrí, teplota kolem 8 stupňů Celsia. Zřejmě proto se zúčastnilo asi 400 lidí, což bylo vyšší číslo než roku 2010, přišlo i mnohem více dětí. Maškarní průvod začínal jako každý rok v Rybově Lhotě, v 9:30 pokračoval do Radimova, Hlavatce, Želče, Třebiště, svou pouť ukončil ve Skalici

v 15:30. Tentokrát oproti loňskému masopustu bylo zpoždění pouze pětiminutové.

Divadelní představení se odehrálo v Želči před restaurací *Na Staré*. Jako první se objevil traktor se skalickou cmundou.³⁸ Návštěvníci se mohli též občerstvit nebo napít i u jiných ozdobených povozů, např. *U Matěje Krkovičky a syna řezníka a uzenáře* (Obr. 27), jak bylo uvedeno na nápise jednoho z vozů.³⁹ *Pivonoš* roztáčel pivo a podával jej masopustním hostům a maškarám. Pro tentokrát se neobjevilo vozidlo *vatostroj*.

Z vozu s koňmi (Obr. 16) vystoupil *cirkusový klaun* s kytkou na klopě a pronesl úvodní řeč, kde přivítal návštěvníky, upozornil na dlouholetou tradici a popřál příjemnou zábavu. Jeho proslov doprovázela opět dechová hudba Jindřicha Smolíka. Během proslovu a celé akce obcházeli hosty spolu s ostatními maskami *výběrčí daní* a cinkáním upozorňovali návštěvníky, aby přispěli do kasiček. Většinu představení komentovala osoba v masce *upíra*.

Prvními účinkujícími byla skupina *indiánů* za doprovodu filmové hudby z filmů o *Vinnetouovi*. Někteří z nich přijeli na koních. Dle komentátora zatancovali válečný tanec *Vinnetou*, *Sedící býk*, *Komančové*, *Siouxové*, na zdraví všem vydatně připili ohnivou vodou. Kolem dospělých *indiánů* se pohybovaly i *indiánské děti*.⁴⁰

Následně přijel traktor s alegorickým vozem nesoucí nápis *Europe tour*. Vystoupila skupina *Alexandrovců z Ruska z Vladivostoku* (Obr. 19). Své obecenstvo přivítali pozdravem „*zdrastvuj ťa*.“ Zpěváci ve vojenských stejnokrojích zazpívali s dirigentem v popředí ruskou píseň *Kalinku*. Jeden z nich se pokusil předvést kozáčka. Scénka byla předvedena dobrovolníky z Rybovy Lhoty, uniformy se povedlo vypůjčit z Vyškova od místního leteckého útvaru.

Další představení zorganizovali hlavatečtí „*herci*“.⁴¹ Vystoupení zahájili *Jiřina Bohdalová* a *Vladimír Dvořák*, kteří vtipkovali na téma

tchyně. Po nich zazpívali píseň *Rasputin* od skupiny *Bonie M*, muž se ženou a malou holčičkou převlečení v kudrnatých černošských parukách. Obličejové měli natřené hnědou barvou. Ti také nechali před pěveckým vystupem přihlížející vyluštit křížovku, jejíž tajenkou bylo právě jméno skupiny *Bonie M*.⁴² Po nich přijel *hlemýžď* táhnoucí vozík s malými dětmi převlečenými za *broučky*.⁴³

Pražští umělci přišli v kostýmech *Číňanů*. Jedním z nich byl *milicionář Mao Ce Tunga*, který byl pověřen je hlídat. *Číňané* drželi pruty vrby, které měly symbolizovat rostlinky rýže.⁴⁴

Skaličtí se nechali inspirovat televizním pořadem – *Talentmáníi*.⁴⁵ Hudební show uváděl *Leoš Mareš* v kožichu. Prvním finalistou byl *Franz Vábič*, osoba se zelenými brýlemi a červeným nosem. Vynikal ve vábení jelenů.⁴⁶ Než se připravili další „*herci*“, *Leoš Mareš* pronášel vtipy. Jako druhá přišla na jeviště taneční skupina *Jouda boys* s *Jožou Úprkem*. Pět tanečnicků předvedlo vystoupení na píseň *Tepláková souprava*. Na hlavách měli kšiltovky a na nohou tepláky, jeden z nich tepláky na konci svlékl a objevily se červené trenýrky. *Jouda boys* vyhrávali s hitem *Tepláková souprava* od skupiny *Nightwork* a za potlesku diváků převzali výhru v soutěži šek na 1 milion korun (Obr. 17).

Další alegorický vůz byl oblepen slogany *Šeherezáda u nás, 1000 + 1 noc, maximální utrpení a Intelektuální bahno, dorazí Onur? Dnes rozuzlení*. Povož symbolizoval tureckou televizní telenovelu, kde se diváci měli dozvědět, jak dopadne poslední díl *Šeherezády*. Následoval tedy jeden zdlouhavý rozhovor charakterizující tuto telenovelu s účinkujícími v turbanech, kteří mezi větami dodržovali dlouhé mlčení.⁴⁷ Poté se *Šeherezáda* a *Onur* objali, čímž toto divácké utrpení skončilo.

Poslední vystoupení zavedlo přihlížející do doby husitské (Obr. 18). Příběh se odehrál roku 1415, kdy *Zikmund*, „*herec*“ v červeném rouchu a královské čepici, chtěl upálit *Jana Husa*. Toho však zachránil *Jan Žižka* s náušnicí v uchu, ale měl zpoždění a málem *Jana Husa* upálili. S ním jel

na povozu i *husita v brnění*. Za mohutného husitského chorálu *Kdož sú boží bojovníci* byl *Jan Hus* zachráněn.⁴⁸

Během všech vystoupení procházely kolem davů lidí masky, některé z nich od přihlížejících vybíraly peníze. Na letošním masopustu byly viděny masky: *kouzelník, Fantomas, Krakonoš, muchomůrka, rytíři, včela, voják, punkáči, malá kostra, policie s nápisem policie – pivo žije, vodník s žábou* a další. Některé byly viděny již na loňském masopustu. Odhadem se zúčastnilo cca 100 masek, a proti minulému roku byla z důvodu lepšího počasí větší účast dětských.

Tradiční maškarní bál se konal od 20:00 v hospodě *U Rumcajse*. K poslechu i k tanci hrála kapela Hořičanka.⁴⁹ Ve svém složení se jedná o kapelníka, čtyři muzikanty a zpěvačku. Hráli na dechové a taneční nástroje (harmoniku, buben, trumpetu, heligón, baskytaru, kytaru, sax). Na plakátech byl opět uveden verš *Udělej si masku a podpoř tu skalickou chášku*.

4. 5 Skalický masopust 2012

40. výročí skalického masopustu se odehrálo 18. února. Maškarní sdružení se opět sešlo tři neděle předem v hospodě *U Rumcajse*. Akce nesla název *Skalický masopust po 40 letech aneb Maškarní vzpomínání* (Obr. 20). Hlavní myšlenou bylo zopakovat některé scénky z minulých let, nakonec aktéři však většinou vymysleli představení nová. Některá témata z minulých let se uskutečnila v obnovených variantách s novými dialogy a obnovenými kulisami.

4. 5. 1 Příprava a pokrmy pro rok 2012

V sobotu 4. února začali občané Skalice řezat stromky, aby je přivázali k alegorickým vozům. Vyráběli cedule s vymyšlenými hesly, to vše při mrazu mínus 15 až 20 stupňů Celsia. Týden před samotným masopustem 11. února se konala zkouška průvodu a scének, vozy byly

doplněny o barevné fábory. Zkoušky probíhaly v utajení. Jednotlivé skupiny často pouze tuší, co která bude hrát.

Bylo nakoupeno 200 kg brambor. Ve čtvrtek se oškrabaly na speciálním škrabadle, v pátek se smíchaly všechny ingredience, následující den se pekla cmunda, kterou *cmundoservis* rozvážel po obcích. Na domácí zabijačku bylo třeba použít jako v loňském roce třech vepřů. Opět nechyběl Čadilův koňský salám, cukrová vata a alkoholické i nealkoholické nápoje. Závěrečného plesu se zúčastnilo cca 150 – 200 lidí.⁵⁰

4. 5. 2 Masopustní průvod 2012

Schéma maškarního průvodu bylo stejné jako v předcházejících letech. První představení proběhlo v 9:30 v Rybově Lhotě. Odkud maškary pokračovaly do Radimova, Hlavatce, Želče, Třebiště a Skalice. Počasí bylo mírné, teplota se pohybovala okolo 6 – 7 stupňů Celsia. Zdá se, že letos se zúčastnilo mnohem méně masek, cca 70 – 80. Opět se do kasiček vybíraly peníze. Mnohé masky byly stejné jako v minulých letech, mezi nové patřili *Šmoulové, myš, kouzelník, Arabové, zdravotní sestry*. Přítomných diváků v obci Želeč bylo cca 200. Zpoždění bylo asi půlhodinové, proto se s představeními započalo hned po příjezdu konferenciérů a prvních vozů. Též se výrazně zkrátily prodlevy mezi jednotlivými scénami. Jako první přijela dechová hudba Jindřicha Smolíka, *cmundoservis* a moderátoři na čtyřkolové bryčce tažené koňmi. Z něho vystoupil *mušketýr* v červeném obleku a černém klobouku s mužem převlečeném za *Blondýnu* v modrých šatech a svítících brýlích. Tyto dvě postavy zahájily skalický masopust a požádaly starostu o vstup maškar do obce. Po jeho povolení přijeli tři *velmožové* na koních nesoucí prapor s nápisem upozorňující na 40. výročí skalických maškar (Obr. 21). Dokumentace průvodu byla oproti předešlým masopustům svěřena profesionálnímu kameramanovi.

Jako první zahájila masopustní průvod skalická rodina *Jílkovců* s představením, jež mělo název *Karneval v Benátkách* (Obr. 22). Tančili

lidé ve škraboškách, ženy v kloboucích s péry a v pestrých šatech nesly deštníky a vějíře. Mezi nimi se pohyboval i malý *kašpárek* a ve stejné podobě oblečení *jezdci* na koních.

Druhé vystoupení mělo politický podtext. Reagovalo na situaci v České republice, a to na reformu zdravotnictví. Uskutečnilo se v podání pražských chalupářů. *Blondýna* uvádějící všechna představení oznamovala „*návrat k našim starým dobrým kořenům roku 1914.*“ Vlastní scénka čerpala z knižního i filmového ztvárnění *Osudů dobrého vojáka Švejka*. *Švejk* se nachází ve vojenském lazaretu, je představen *arcikněžně*, která ho podaruje bonbóny a jídlem, což se nelíbí doktoru *Grünsteinovi*. *Švejk* výstup zakončí větou: „*Ať žije František Josef I.!*“ (Obr. 23).

Z Radimova připlula *lod' Concordia*⁵¹ (Obr. 24), na níž veslovalo osm námořníků. Byly vyjmenovány pokoje a výbava lodi. Kapitán *Concordie* byl dle uvádějící *Blondýny* „*z vězení uvolněn*“, aby se mohl zúčastnit skalického masopustu. Hlavatečtí herci si připravili vystoupení *Malý televizní kabaret*,⁵² kde zazpíval *zpěvák v cylindru s harmonikou*, druhý *v kamizole s kytarou a sestřičky*. „*Herci*“ vlastnili frkačku. Kdo do ní foukl, tomu se mělo splnit přání. *Kašpárek* si přál vidět první historickou pitvu. *Doktor Jan Jesenius* pitvu provedl na *vězni* ležícím v dřevěných neckách.⁵³ „*Herci*“ dále nechali zafrkat z diváků ženě ve fialové bundě, které zarepovali píseň o zvířatech, a slečně v brýlích písničku o kašpárkovi *Čury mury*.

Další představení vedla sama *Blondýna*. Jednalo se o skalické představení a o upravenou scénku hranou již před deseti lety.⁵⁴ *Muži převlečení za ženy ve vojenských uniformách* tancovali na písničky Michala Davida a předvedli striptýz.⁵⁵ Poté se převlékli a zacvičili aerobik. Aktéři se inspirovali televizním pořadem *To byl náš hit* (Obr. 25).

Další vůz, tentokrát želečský, reagoval na témata o vaření aktuálně probíhající v televizních pořadech.⁵⁶ Moderátor vítal diváky u scénky z televizního pořadu *Prostřeno*.⁵⁷ *Vilém ze Želče* vařil z *vyvážené stravy*

Chappí. Jeho pokrm ochutnávali a hodnotili z psích misek *Ital z kuchyně*, *Jiří Babica* a *Zdeněk Pohlreich*.⁵⁸

Poslední přijeli na voze opět skalické masky s nápisem *Tady je Krakonošovo*. Jednalo se o tradiční účastníky skalických masopustů *Láňkovce*, jejichž děd Vojtěch Láňka byl jedním ze zakladatelů Maškarního sdružení a oni se s ním od mládí masopustu účastnili.⁵⁹ Účastníci scénky *Krkonošské pohádky* sypali mezi návštěvníky pšenici. *Večerníček* rozhazoval listy s logem tohoto pořadu. Po úvodu následovala pohádka. *Krakonoš*, vousatý muž s holí, rozhazoval papírové květiny. *Anče*, muž s blondátou parukou, tančil na voze. *Kuba s hajným* přihlížel, *Trautenberk* se rozhodl hledat *Krakonošův* poklad a otevřít horu.⁶⁰ *Sojka Udavačka*, převlečený muž s křídly a zobákem, to *Krakonošovi* vyzradila,⁶¹ tudíž *Trautenberk* nic nenašel.

Na závěr moderátor pozval návštěvníky na maškarní ples začínající od 20:00 hodin v restauraci *U Rumcajse*, a dále k dalšímu masopustnímu setkání, jež by se mělo uskutečnit 9. února 2013. K poslechu při maškarním bále zahrála jako minulý rok kapela *Hoříčanka*. Při volbě nejhezčí masky pro rok 2012 byly o půlnoci zvoleny jako nejlepší dvě postavy převlečené za *roboty Emil a Emilka*. Druhé místo vyhrály masky *lemurů*.

4. 6 Funkce Maškarního sdružení a motivace organizátorů

Sdružení obcí Skalice, Rybovy Lhoty, Radimova, Hlavatce, Želče, Třebiště je pilířem průběhu objížďky a celého ukončení masopustního veselí. Funkce Maškarního sdružení nespočívá pouze v pořádání a organizaci masopustní objížďky. Má mnohem širší rozsah činnosti. Dle informátora č. 2 je zde jakákoli absence sponzorských darů. Vybrané peněžní prostředky z celodenního průvodu, večerního plesu a tomboly se používají na financování různých společenských akcí a zájezdů pro členy Maškarního sdružení. Pořádají výlety do divadla na otáčivé hlediště v Týně nad Vltavou nebo do ZOO. Dále členové Maškarního sdružení financují dětské dny a karnevaly, narozeninové dary při životních

výročích, přispěli též na opravu kostela v Skalici. Za finanční prostředky zodpovídá František Brt z Třebiště, jenž má funkci pokladníka. Má za úkol informovat výbor Maškarního sdružení o změnách a stavu financí.

Dle informátora č. 1 byl ředitelem Maškarního sdružení dlouhá léta Vladimír Podojil (nar. 1936). V letech 2003 – 2004 vedl sdružení Miroslav Vilímek z Třebiště (nar. 1954). Po něm převzal funkci a ve vedení pokračuje Luboš Kostrba (nar. 1974). Maškarní sdružení je volné uskupení občanů zainteresovaných na přípravě masopustu. Počet jeho členů je pohyblivý podle zastoupení při hereckých vystoupeních. Obvykle se jedná o deset občanů, kteří se schází vždy po vánočních svátcích a plánují herecká obsazení. Na schůzi je zastoupeno po jednom členu z každého hereckého vozu, jeden *Láňkovec a Jílkovec*, předseda spolku a starosta Skalice.

Dle informátora č. 1 a č. 2 na masopust chodí od mládí a účast se bere jako samozřejmá. Od roku 1973 se nestalo, že by došlo k přerušení maškarního průvodu. Ty se konaly přes nepřízeň počasí i další organizační problémy. Z výzkumu vyplývá, že hlavní motivací organizátorů je oživení společenského života v obcích. Na organizaci se podílí všechny generace, nejvíce však ta střední. Aktéři jsou většinou ti samí „herci“, skupiny se též nemění a scénky připravují vždy titíž členové. Pokud se nepřidá nová skupina, tak jako v případě hlavateckých aktérů v roce 2010, herecká zastoupení se mění pouze generačně. Masopustních hereckých scének se účastní nejen místní rodáci, ale s každoroční účastí se představují chalupáři. Masopustu přihlíží všechny věkové kategorie. Jak jsem se přesvědčila, na masopust nemá vliv žádná politická strana.

Z rozhovorů s informátory a proslovů moderátorů zahajujících skalický masopust jsem zjistila, že se organizátoři snaží především o tři úkoly, a to udržet tradici skalického masopustu, setkat se s přáteli a pobavit diváky prostřednictvím svých vystoupení, která se mají odlišovat od pořádaných masopustů v jiných lokalitách a přitáhnout tak větší počet

návštěvníků. Skalický masopust má tedy zábavnou, ale i lokálně – reprezentativní funkci.

5 SHODY A ROZDÍLY

Následující kapitola uvede některé podobnosti a rozdíly skalického veselí s historickými prvky a obecnými rysy masopustu, aby se poukázalo na dodržování některých rituálů přetrvávajících do dnešní doby. Vzhledem ke každoročním „hereckým“ vystoupením bude skalický masopust porovnán s lidovým divadlem. Ve stručnosti budou také srovnány masopusty ve Skalici v letech 2010, 2011, 2012 a tyto události porovnány s masopusty ve vybraných lokalitách. Účelem je vymezit skalický masopust od jiných, které dodržují zavedenou strukturu průběhu pořádané akce po mnoho let, tím zároveň potvrdit výpověď informátorů, kteří se snaží o odlišení se od masopustů v jiných lokalitách. Dále se poukáže na rozdílnost každoročních masopustních zábav ve Skalici, jejichž průběh se každý rok liší.

5. 1 Obecné masopustní rysy v porovnání se Skalicí

Skalický masopust má s dřívějšími karnevaly mnohé společné rysy, a to jsou organizace, komické a satirické výstupy, masky a dobu předjaří. Je zřejmé, že zábavy v podobném kontextu probíhaly v širokém pásu Evropy. Podstatným rozdílem od masopustů v minulosti jsou masky, jež popisují postupně svojí dobu a berou si inspiraci například z televizní tvorby nebo politické scény.

Každé významné město od 13. století, zejména pak po roce 1300, organizovalo náboženská a scénická představení provedená sdružením související s katedrálou nebo sdružením příslušníků určitého řemesla. Pokud šlo o svatojakubské hry, pořádalo výroční hostiny poutnické bratrstvo. V Arrasu bylo proslulé bratrstvo žakárů a měšťanů, jiné skupiny se věnovaly básnickým hrám, například společnosti Puy (Heers 2006, s. 142). Podobnost lze pozorovat již v samotné organizaci karnevalu. Hry a představení ve Skalici připravuje sdružení organizovaných nebo neorganizovaných občanů. Zatímco dříve to byly cechy, spolky a bratrstva, dnes jsou to spolky, organizace a množství dobrovolníků. Ve Skalici masopust připravuje Maškarní sdružení a je zodpovědné za

organizaci celého průběhu slavnosti, občerstvení, přípravu i konečný úklid.

Hry, představení a průvody se v minulosti prosadily jako povinnost, udávaly rytmus plynoucím dnům a nabízely velkou zábavu. Některé trvaly celou řadu dní (Heers 2006, str. 144). Skalické slavnosti se konají pouze jeden den, ale samotné přípravy začínají tři týdny před samotným průvodem. Dnešní masopustní veselí může být ale v jiné lokalitě záležitost vícedenní. Například v obci Postřekov masopust začíná sobotním maškarním bálem, v neděli pokračuje kytičkovou zábavou, v pondělí babským bálem, v úterý následuje průvod a taneční zábava, případně středeční dozvuky (Ulrychová 2/2008, s. 81; Ulrychová, 2/2009, s. 108). Pořádání bláznivých svátků financovali sami městští úředníci (Heers 2006 s. 144). Skaličtí účinkující jsou závislí na samofinancování, které se skládá hlavně ze zisků předešlého masopustu a konečné večerní zábavy, prodeje občerstvení a nápojů.

Průvody měly pravděpodobně podobnou strukturu. Můžeme se domnívat, že jak dříve, tak i dnes bylo jejich prioritou pobavit diváky. Stejně jako u všech svátků náboženských bratrstev se také o svátku veselé společnosti konalo slavnostní procesí městem. Poskytovalo zábavu, a tak se rozšiřovalo o další nápady užitím saní nebo vozů. To vedlo ke vzniku kočovného divadla. Alegorické *potupné* vozy se začaly připojovat za masopustní průvody, většinou o třech posledních karnevalových dnech. Nakonec se staly jejich součástí. Šašci nesli transparenty se satirickými nápisy namířené proti lékařům a lékárníkům, a zejména proti podváděným a bitým manželům. Na vozech bývali někdy blázni jako hlavní či vedlejší postavy, někdy i jako hrdinové žánrových scének, moralit, a satir či alegorií. Průvod posledních masopustních dnů svou inspiraci čerpal ze světských témat z běžného života, objevovaly se scénky a anekdoty (Heers 2006, s. 150 – 175).

V obci Skalice užili též vozů, na nichž byly připevněné výsměšné nápisy. Roku 2010 občané kritizovali poměry plzeňských práv a

kupónovou privatizaci, roku 2011 a 2012 poukazovali na nesmyslnost některých seriálů běžících v televizi. Alegorické vozy představovaly jednotlivé scénky, jejichž účelem bylo moralizovat. Představení měla satirický ráz – roku 2010 *Slepičí jezero*, roku 2011 *Číňané vařící tradiční pokrm čínu* z potkanů. Jiná představení poukazovala na aktuální dění – reakce na *zimní olympiádu* roku 2010 nebo roku 2012 *potopení lodi Concordie*. Podobně jako dříve i dnes pod zástěrkou masek docházelo k přímým narážkám na dobře postavené osobnosti, nešvary, ale i tragédie. I tak je hlavní funkcí masopustu pobavit se a zajistit občerstvení. Došlo pouze ke změně, dříve se oslav účastnili hlavně muži, dnes přibýly nejen ženy, ale i děti. Dříve vozy v průvodu táhli koně, dnes tento úkol plnily traktory. Není to ovšem všeobecným pravidlem, na masopustu, který jsem navštívila, jezdečtí koně jeli v čele celého maškarního průvodu.

K veselým masopustním příležitostem patří obchůzky masek. Každoročně obcházejí masky vesnice a dostávají různé dary, potraviny, někdy i peníze. Vedle tradičních masek se stále častěji objevují masky inovované a modernizované, tak jak občané reagují na aktuální události. I když často dochází k lokálním obměnám, lze je stále dělit na masky zoomorfní, antropomorfní, démonické nebo obřadní figuríny. Účelem některých masek bylo zesměšnit lidské vlastnosti, národnosti nebo vyznání (Tomeš 1979, s. 37 – 48; Hrníčko 1982, s. 114 – 115).

Skalické maškary mají větší sortiment maškarních převleků, ale to neznamená, že by původní masky chyběly. Je pravdou, že jsou koncentrovány především mimo vlastní scénky a tvoří doprovod celému masopustu. Nechyběla *bába s nůš* nebo *kobyla*. Převládla ovšem moderní maškarní přestrojení, jelikož scénky jsou ze současného prostředí.

Ve středověku hrála velkou úlohu církev a náboženství. Ve Skalici nemá církev žádný křesťanský ani organizační vliv. Zdejší masopust je výsledkem organizační schopnosti několika lidí a Maškarního sdružení.

5. 1. 1 Porovnaný masopust jako lidové divadlo

Skalický masopustní den má též některé společné prvky s lidovým divadlem. Důležitým znakem divadla je přeměna, s níž se setkáváme v herních představeních s obyčejí a lidovými obřady mající funkci magickou nebo náboženskou. Podle Petra Bogatyreva jsou divadelní projevy důležitou složkou vesnického života, jehož součástí je lidové divadlo. To má několik společných rysů, přeměna herce na jiného člověka, zvíře či věc, obecenstvo sledující hru z bezprostřední vzdálenosti, vzájemný vztah herce s divákem (přičemž herec je často režisérem představení), divadla hraná na vozech kočujících po vesnicích, vlastní upravené kostýmy a masky. Jevištní prostor se přizpůsobuje pohybu herců. Lidové divadlo je silně propojené s okolními diváky (Bogatyriov 1971, s. 9 – 157).

Ve Skalici je též dějiště součástí společné hrací plochy. Ta se přizpůsobuje velikosti prostoru a množství lidí. Diváci pozorují herecká vystoupení přímo před vozy. Důležitá je spojitost mezi divákem a hercem. Dochází k vzájemné reakci, v některých případech i k zapojení pozorovatele do hry. Režie jednotlivých představení je pouze v rukou autorů hereckých scén. Dle informátora č. 2 zakladatelé Maškarního sdružení vlastnili skutečné herecké nadání, uměli výjimečně improvizovat a zapojit diváky do předváděných scén. Jednalo se o skupinu různého sociálního postavení. Skalickému masopustu propůjčili základní osnovu, jež je praktikována dodnes. Kostýmy si aktéři většinou vyrábí sami.

5. 2 Porovnání skalického masopustu ve vybraných lokalitách

Masopust bude nyní srovnán s vybranými lokalitami, kde dosud přetrvává po mnoho let stejný průběh rituálu. Srovnáním se následně poukáže na jiné pojetí a každoroční inovaci celé skalické akce. Ke komparaci byly použity publikace z posledního desetiletí. Rozdíl v českém prostředí se zdá být nejvíce patrný mezi masopusty, u nichž přetrvává silný vztah k dřívějším zvyklostem. Tyto tradice jsou striktně dodržovány. Například v Dobrkovské Lhotě na Doudlebsku se pořádá každoročně *růžičkový*

masopust, má již svůj symbolický význam (Langhammerová 2011, 204 – 205). Jeho příprava a postup jsou v zásadě vždy stejné – diváci vidí stejný program. Podobným způsobem se organizují další masopustní koledy a zábavy. Skalický masopust byl oproti tomu při své čtyřicetileté historii vždy jiný naplněný invencí všech herců. Návštěvník může chodit každý rok a opětovně uvidí nový program. Další vybrané lokality mají svoje specifické rysy, jež je odlišují od skalické zábavy.

Na Doudlebsku místní obyvatelé stále dodržují tradiční projev kultury pojmenovaný jako masopustní koleda, kde je patrná silná náboženská motivace. Jedním z typických rysů je taneční projev a struktura koledy, jež má předepsaný princip daný tradicí. Některé prvky se přizpůsobují aktuálnímu období, jiné zůstávají neměnné. Žertovné a satirické projevy reagují na místní poměry a současnou situaci. Akce, která se každý rok opakuje, vede k ritualizaci lokálního života a obyvatele na Doudlebsku spojuje. Koledník se zároveň nesmí na konané události opít, jelikož jsou na něj kladeny velké nároky (Stavělová 2006, s. 28 – 32; Langhammerová 2011, s. 204 - 212), což je vzhledem k hereckým vystoupením dodržováno i ve Skalici. Na Soběslavsku se masopustní koleda neprovozuje, náboženství zde nemá žádný vliv, scénky se každým rokem obměňují. Obě oblasti ale mají společného integrujícího činitele, který spojuje obyvatele z blízkého teritoria.

V Postřekově na Domažlicku i v současné době oblékají ženy při masopustní události sváteční oděv - kroj.⁶² Muži se do těchto svátečních šatů neoblékají. Varianty kroje mají lokálně – reprezentativní funkci, ale odívají se do něj i dívky pozvané od příbuzných z jiných oblastí (Ulrychová 2008, s. 81 – 87). V Postřekově se též objevuje postava soudce pronášející o masopustním úterý promluvy. Dochází k popravě Masopusta, který je na závěr průvodu symbolicky oběšen na fotbalovém hřišti a po jeho pochování následuje taneční zábava. Tato zvyklost prochází napříč generacemi, organizována je ponejvíce střední generací, nikoliv tou nejstarší (Ulrychová 2009, s. 108, 113).

Na rozdíl od Postřekova ve Skalici žádný specifický oděv nevlastní a herci oblečení každý rok mění. Převlékají se vždy do jiných masek, jen někteří použijí masku loňskou, kterou většinou sami vlastní. K popravě Masopusta zde také nedochází, ale roku 2010 byl při počáteční řeči Vladimíra Podojila zmíněn souboj Masopusta s Postem, kdy byl Masopust odsouzen. Událost je též nejvíce připravována střední generací, i když se na ní podílí starší i mladší obyvatelé.

Na Hlinecku probíhají z iniciativy obyvatel příslušné vesnice každoroční masopustní obchůzky, Sbor dobrovolných hasičů pak dále zajišťuje propagaci, občerstvení a sjednání muziky. Obchůzka se koná někde i dva týdny před koncem masopustu a její průběh je dán pevným řádem. Maškary se rozdělují na černé a červené, kdy červené oblékají svobodní chlapci, černé starší a ženatí muži (Vojancová 2006, s. 38 - 39).

Skalický masopust, jak již bylo řečeno, rovněž organizují obyvatelé a Maškarní sdružení, obchůzka má však každý rok jiné téma i program, masky si každý zajišťuje sám a k dělení nebo pevnému dodržování stejných masek tak nedochází.

K masopustu se váže též tzv. ostatkové právo. Jedná se o soubor masopustních obyčejů, kdy ústředním motivem je ozdobený meč nebo hůl, rituální nebo obřadní insignie – odznak právní a soudní moci. Jeho výskyt je doložen převážně na Hané, ale i v jiných oblastech. V neděli po bohoslužbě se koná žádání o právo a parodický soud, kdy se představí noví členové mládenecké chasy. V pondělí a úterý se provádí obchůzky, večer se tančí. Jeden den je vyhrazen specifickému tanci a zavádění dívek pod právo. Na Popeleční středu pak spadá obchůzka jiných masek. Ostatková obchůzka patří mezi početné masopustní obyčeje a váže se k ní vinšování, odměňování potravinami a viktualiemi. Jedná se převážně o poslední tři dny svátků (Šimša 2006, s. 3 - 4, 13).

Ostatkové právo se na masopustu ve Skalici neudržuje. Při obchůzce se vybírají pouze peníze, většinou tuto úlohu plní děti

v maskách před příjezdem alegorických vozů a mezi hereckými vystoupeními.

Ve Stráži a Nevolicích na Chodsku se koná masopustní obchůzka s pochováním Masopusta a pokračující taneční zábavou. Průvodu se účastní masky tradiční i aktuální. Masky po proslovu faráře započnou tančit tance „*dokolečka*“. Poté se vydají na obchůzku, směr průvodu se každý rok obměňuje. Jeden rok se obchůzka vydá ze Stráže do Nevolic, druhý rok je tomu naopak. Maškary zahrají chodské písně a zatančí tance „*dokolečka*“ na dvorech či před domy obyvatel obcí. Za to jsou odměněni jídlem nebo nápoji. Masopust končí závěrečným proslovem faráře a upálením panáka představujícího Masopusta (Sudková 2011, s. 84 – 87).

Ve Skalici nedochází k lidovým tancům a zpěvu, masky nejsou ničím obdarovávány. Struktura obchůzky závisí na tématu a aktuálním masopustu. V obou obcích se v pevně daném směru obchází vesnice, k vidění jsou tradiční i aktuální převleky.

5. 3 Porovnání skalických masopustů v letech 2010, 2011, 2012

Skalické masopusty, které proběhly v letech 2010, 2011 a 2012, byly vždy podobně strukturované, přípravy probíhaly v podobné režii, úprava alegorických vozů byla načasována s předstihem 2 – 3 týdnů. Časový rozvrh byl naplánovaný stejně, vždy se jednalo o objíždění obcí pomocí alegorických vozů, též se připravovaly pokrmy totožné jako v letech minulých, nezměnil se ani způsob financování a organizace. Restaurační vozy nepodléhaly rozdílným úpravám, jejich výzdoba byla přibližně každým rokem stejná. Hesla se nijak výrazně nezměnila. Lišily se pouze scénky. „*Herecké*“ obsazení také nepodléhalo velkým inovacím, jednalo se většinou o tytéž maškarní „*herce*“.

Nejvíce sněhu s nejchladnějším počasím bylo roku 2010, přesto nejméně lidí navštívilo masopustní akci roku 2012, kdy se mělo slavit 40. výročí. Naopak nejvíce přihlížejících se zúčastnilo roku 2011. Nejméně maškar se objevilo roku 2012. Některé masky se každý rok opakovaly –

například *Večerníček*, *Krakonoš*, *četník*, *kouzelník*, *muž s nápisem na vestě policije – pivo pije*, z dětských pak *smrtka*, *lesní mužíček*. Tyto masky se některý rok objevovaly samostatně, někdy byly součástí jednotlivých vystoupení.

Organizátoři této akce se vždy snaží reagovat na aktuální události z České republiky i ze světa. Například roku 2010 sehráli představení *Olympijské hry a Mistrovství světa v cyklokrosu v Táboře*, roku 2012 *Ztroskotání lodi Concordia*. Zesměšňováním a satirou se snaží poukázat na současná ekonomická, ale i politická témata. Takové bylo vystoupení roku 2010 *Vysoká škola maškarní v Plzni* nebo 2012 *Zdravotnická reforma*. Účastníci her se též vysmívají některým pořadům v televizi - 2011 sehráli scénky *Talentmánie* a turecká telenovela *Šeherezáda*, roku 2012 reagovali na množství pořadů o vaření jako třeba *Prostřeno*.

Jiná témata měla zábavnou funkci – *Baletní soubor Slepičí jezero* (2010), *Vystoupení souboru Alexandrovců* (2011), *Malý televizní kabaret* (2012). Herci si berou inspiraci z pohádek a večerníčků, například *Asterix, Obelix a mise Kleopatry*, *Křemílek a Vochoomůrka*, *O Otesánkovi* (2010), *Krkonošské pohádky* (2010, 2012). Pro doplnění představení byly hrány na všech masopustech scénky, jejichž součástí nebyly alegorické vozy, herci předváděli kabaret před diváky přímo na silnici: *Mrazík* 2010, *Indiánský tanec* 2011, *Číňané* 2011, *Karneval v Benátkách* 2012.

Potravin vyrobené pro potřeby maškarního průvodu jsou jedním z peněžních zdrojů pro financování na příští rok. Protože roku 2010 byla zabíjačka svěřena profesionálům, zůstává sortiment a množství neměnné. Skalická cmunda – bramborák se vyrábí na reakci prodeje v předešlém roce. Součástí doplnění prodeje na maškarách byla cukrová vata, která chyběla v roce 2011. Prodej alkoholu a potravin je přímo úměrný počtu zúčastněných diváků, někdy se některý sortiment musí během cesty omezit. Tak tomu bylo v roce 2011, jelikož by nemohl být v prodeji v dalších obcích. Ve většině případů je na konci cesty ve Skalici zcela vyprodáno.

6 ZÁVĚR

Cílem práce bylo zdokumentovat masopust pořádaný ve Skalici na Táborsku a prezentovat výsledky z terénního výzkumu, který se týkal průběhu skalického masopustu mezi lety 2010 - 2012. Při kvalitativním výzkumu bylo využito metody polostrukturovaných rozhovorů. Zaměřila jsem se především na podrobný popis průběhu skalického masopustu.

Ve své práci jsem se snažila zprostředkovat i geografické a historické informace o obcích (Skalice, Rybova Lhota, Radimov, Hlavatce, Želeč, Třebiště), v nichž se skalický masopust koná. Mým cílem však nebylo podat všechna související data, ale pokusit se umístit život v obcích do historického a geografického rámce.

V důsledku změn pracovního rytmu obyvatel jihočeských vesnic se masopust zredukoval na většinu lokalit pouze na sobotu, někde neděli před Popeleční středou. Tak tomu bylo i v obci Skalice. Je patrné, že počet těchto masopustních zábav neustále vzrůstá, ve větší míře jsou prezentovány v tisku a médiích.⁶³ V roce 2012 jsem při skalickém masopustu zaznamenala proti předcházejícím létům úbytek diváků. Možnou příčinou mohly být další masopusty konané v témže čase na táborském okrese.

Masopust ve Skalici je kulturní událostí. Na Táborsku se tak jedná o ojedinělou masopustní akci s tak velkým rozsahem. Jeho čtyřicetiletá historie přetrvala bez jediného přerušení. Skalický masopust probíhal již před 2. světovou válkou a krátce po ní, poté byl přerušen a plně obnoven až roku 1973.

Rozhovory vedené s organizátory akce umožnily vysvětlit organizační záležitosti a přiblížily historii skalického masopustu. Během výzkumu jsem se též snažila zjistit motivaci organizátorů a funkci Maškarního sdružení. Po maškarním průvodu došlo k několika rozhovorům s návštěvníky, kteří hodnotí pozitivně organizaci pořádané události, negativně však spatřují propagaci a vystoupení na příliš malém

prostoru. Při získávání rozhovorů jsem se setkala s překážkami. Někteří návštěvníci se mnou odmítali vést diskuzi. Pouze menší část z nich souhlasila. Po podrobném vysvětlení byli ochotni debatovat o průběhu akce.

Hlavním úkolem masopustu je pobavit nejen celý mikroregion, ale též podstatnou část Táborska. Zábava diváků patří mezi hlavní funkci skalického masopustu, což vyplývá také z rozhovorů s informátory. Dále se organizátoři snaží pomocí satiry poukázat na aktuální a politické problémy ve společnosti a částečně připomenout tento svátek. Dnešní konkurence též nutí aktéry stále zdokonalovat jednotlivé scény a zavádět nové inovační prvky.

„*Herci*“ během svých vystoupení kritizují současné společenské poměry. Za prvé se jedná o problémy ekonomické, kdy se např. v roce 2012 účinkující vysmívali prostřednictvím filmového ztvárnění Osudů dobrého vojáka Švejka změnám ve zdravotnické reformě. Za druhé poukazují na aktuální témata jako ztroskotání lodi Concordia (2012), kdy tuto tragickou událost vyhrocují až do brutální komiky. Problémy spatřují v otázkách politických, roku 2010 řeší problematiku plzeňské právnické fakulty.

Posměchu neušly ani televizní pořady. V *Šeherezádě* (2011) se kritizuje pomalost, odmlky mezi proslovy, dlouhé záběry na obličej v tureckých seriálech, což vadí divákovi zvyklému na jiný, akčnější typ kinematografie. Roku 2011 parodují televizní soutěž *Talentmanii* a 2012 pořady o vaření, kde poukazují na velké množství těchto seriálů, a tudíž i jejich absurditu. Skaličtí občané se zaměřují na aktuální záležitosti konající se v blízkosti jejich obce, případně v České republice. Roku 2010 se jednalo o mistrovství světa v cyklokrosu, jež se pořádalo právě v Táboře.

Během průběhu skalického masopustu můžeme spatřit shodující se obecné rysy s masopusty, jež byly prováděny též v minulosti. Jedná se například o využití vozů při hereckých vystoupení nebo kritiku

společenských poměrů. Z výpovědí informátorů a komparace s jinými současnými lokalitami vyplývá, že nejde jen o udržování minulých rituálů a zachování zavedené struktury průběhu masopustu. Zároveň je před publikem prezentována snaha předvést něco nového, a tím se odlišit od ostatních, čímž chtějí aktéři zvýšit návštěvnost pořádaných událostí. Každý rok se připravují nová témata a herecká vystoupení. Ze zjištěných rozdílů však také vyplývá, že ačkoliv se organizátoři snaží o jiné pojetí této akce, některé prvky zůstávají stejné, například daný je směr objížďení obcí, každý rok jsou připravovány stejné pokrmy, totožná je vždy organizace a financování, *restaurační vozy* vlastní většinou podobnou výzdobu apod.

V konečném výsledku bylo zjištěno, že Maškarní sdružení nemá jen funkci organizační, ale také sponzorskou. Pořádaná akce má tedy nejen zábavní, satirickou a relaxační funkci, ale i lokálně – reprezentativní. Je zřejmé, že znamená pro referovaný mikroregion i způsob kulturního znovuoživení, a to svojí osobitou snahou o zachování a přetrvání minulých zvyklostí přizpůsobených k místním podmínkám. Skupina maškar má tak svojí identitu, jíž se definuje a vymezuje proti přihlížejícím návštěvníkům, v případě skalických oslav též proti ostatním masopustům v jiných obcích. Aktéři se snaží o originalitu a inovaci každoročních vystoupení pomocí různých vyjadřovacích prostředků, jako je mluvené slovo, tanec, zpěv a herecká vystoupení.

7 RESUMÉ

This thesis focuses on documentation of the Shrovetide in Skalice (Tábor region) and other villages where this event takes place. Through study of the written sources, the Shrovetide tradition is described as well as geography and history of the villages.

Significant part of the paper displays my field work from the years 2010 – 2012 during which I realized my qualitative research through semi-structuralized interviews, participated observation and photo documentation. I focused mainly on meticulous description of course of the Skalice Shrovetide, I also tried to understand function of the Masquerade Company.

Next chapters are focused on comparison of the Skalice Shrovetide to general characteristics and history of the Shrovetide which displays keeping the ancient rituals until these days. Briefly, the Skalice Shrovetide and those ones from other sites were compared. Followings, comparison of the Skalice Shrovetides from the years 2010, 2011 and 2012 was made. The aim was to distinguish the Skalice event from the others which have been keeping the traditional structure of course of the action for many years, and thereby confirm information provided by the informants who try to draw the line between their Shrovetide and the others ones.

8 POZNÁMKY

1. Mikroregion v této práci značí uměle vymezené území zahrnující obce Skalice, Rybova Lhota, Radimov, Hlavatce, Želeč, Třebiště.
2. *Digitální kronika Skalice* [online]. 2011 [cit. 2011 – 08 – 08]. Dostupný z: http://digi.cesearchivy.cz/index_main.php?lang=cs&menu=0&doc_tree=1kkosic&id=1364.
3. Roman Cikhart (1886 – 1957) se věnoval středověké archeologii a historickému poznání Soběslavska a Táborska, redigoval Jihočeský sborník historický (Sklenář 2005, s. 107).
4. Josef Švehla (1861 – 1934) byl archeologem a tábořským učitelem. Po roce 1900 archeologicky zkoumal mohyly ve Skalici a žárové pohřebiště v Rybově Lhotě ze starší doby železné (Sklenář 2005, s. 581).
5. V jiné formě italského jazyka slovo karneval – *karnevale* vzniklo přesmykem z *carneleva*, jež je složeno ze slov *carne*: maso a *levare*: odstranit - ve významu požívání masa (Holub a Lyer 1978, s. 234).
6. Saturnálie se slavily v Římě k počtě boha Saturna při zimním slunovratu. Připadaly na 17. prosince. Toho dne měli otroci stejná práva jako jejich vlastní pánové (Říman a Štěpánek 1987, s. 530).
7. S názvem Lužnice se poprvé setkáváme v historických listinách z roku 1179. Tehdy se uvádí jméno řeky ve sporu o hranice mezi českým knížetem Bedřichem a rakouským vévodou Leopoldem. Jméno bylo pravděpodobně odvozeno od slova *luh* – močál. Jako pravostranný přítok Vltavy pramení v Novohradských horách. Celková délka toku činí 199 km (Fridl 1969 s. 85; Chábera 1985, s. 171).
8. Ve zmíněném regionu je patrná četná lidová architektura tzv. selského baroka. Ve zmíněných obcích, i když nepřísluší tyto katastry přímo na Blata, tyto stavební prvky vyznívají v několika bývalých selských staveních.
9. Národopisná oblast je území, které se vyznačuje určitým stupněm homogenosti kultury svého obyvatelstva. Odlišuje se od kultury území sousedního (Vařeka a Mauer 2004, s. 8 - 9)
10. Název vznikl ze slova bláto, v tomto případě jako rašelina, která se zde těžila ve formě borků sloužících dříve k topení (Marada 2009, s. 151). Neodmyslitelnou součástí blatské kultury byla lidová hudba, sběratelsky soustředěná místními hudebními skladateli Františkem Píchou a Karlem Waisem (Lintner 2008, s. 47 – 48). V obcích pořádajících masopust se nejvíce selských stavení nachází v Rybově Lhotě, v obci Hlavatce je ve štítě domu č. p. 5 nejstarší vročení s datem 1837. Rozsáhlý sbírkový

fond z dřívějšího vesnického života lze studovat jak z kozácké, tak blatské oblasti v Blatském muzeu v Soběslavi.

11. Kozácko podle Pavla Chromého je spíše subregionem nebo národopisným okrskem. Název pochází od místního kroje – od růžkovitě zahnutých křídel ženského čepce, jenž připomíná kozí roh nebo špičatých šůsků módní kazajky mládenců (Chromý 2009, s. 67).
12. Za nejstarší je možné považovat štípané kamenné nástroje ze střední doby kamenné (mezolitu) z prostoru obce Rybova Lhota lokalita bývalých drůbežáren (Vencl et al. 2006, s. 239).
13. Slovanská mohylová pohřebiště byla budována od 8. až po počátek 10. století (Menšík a Křišťuf a Chvojka 2010, s. 122).
14. Tvrz byla situována na východní straně obce nad levým břehem Lužnice. Součástí panského sídla byl rovněž kostel v jejím předpolí. Zanikla pravděpodobně požárem, v dnešní době jako její pozůstatek je možné vidět val s příkopem. Ke kostelu a tvrzi se váže pověst, jejíž součástí je nejvýznamnější památka přisuzovaná k obci Skalice. Obraz Ukřižování Páně vznikl někde v okolí Skalice okolo roku 1430, protože již v 15. století byl umístěn v kostelíku Šimona a Judy ve Skalici a představuje unikátní historickou památku. Je malován na lipovém dřevě potaženém plátnem a svými rozměry 182 x 134 cm patří mezi největší deskové obrazy českého malířství. Větší je pouze na hradě Karlštejn. Tématem je ukřižování Páně s tradičními prvky. Jeho dokumentační hodnota spočívá v okolních postavách stojících okolo kříže. Neznámý autor na něm zanechal doklady odívání a výbroje 15. století v podobě husitských bojovníků (Lintner 2010, s. 21 – 22).
15. Drobná stavba, která má nejčastěji tvar sloupu nebo pilíře. Někdy je krytá stříškou (Heřmanová 2009, s. 214 – 215).
16. Osobní sdělení informátora č. 2.
17. Lávka vydržela i velkou povodeň v roce 2006.
18. Myslivecké sdružení je vlastníkem malé obory situované na jižním okraji obce při silnici na Rybovu Lhotu.
19. Škola byla ve Skalici zřízena po roce 1780. Dle informátora č. 2 zde Masopustní sdružení obce Skalice uschovává kostýmy a ostatní maškarní rekvizity.

20. Samostatně stojící, obvykle malá modlitebna. Může být součástí i jiné sakrální či světské stavby (Heřmanová 2009, s. 214).
21. Nápis na žulové desce: „*Padli, aniž věděli, že z jejich krve vzejde svoboda národů.*“
22. O skalickém masopustu se dalo zpětně dočíst v článku: *Skalický masopust: Tituly na prodej a blondák Štybar*. Týdeník Tábořsko 7/2/10 s. 8. *Víkendové dny ovládly masopustní taškařice*. Tábořský deník: Jižní Čechy 15/2/10 s. 6. *Venkov ožil masopustním veselím*. Týdeník Tábořsko 10/3/11 s. 8 – 9. *Masopustní veselí vtrhlo do ulic*. Týdeník Tábořsko 7/2/12 s. 8
23. Osobní sdělení informátora č. 2 a č. 3.
24. Osobní sdělení informátora č. 1.
25. Telefonické sdělení informátora č. 1.
26. Dle informátora č. 1 se jedná se o vlastní a tajnou recepturu starou asi sto let. Zaznamenáno též v článku: *Marie Čadilová starší: jsme alergičtí na slovo konina*. Týdeník Tábořsko 13/3/10 s. 5.
27. Sdělení informátora č. 3.
28. Osobní sdělení informátora č. 1.
29. Kapela Jindřicha Smolíka se sestává z členů: Jindřich Smolík (kapelník); Mengler (dechové nástroje); Kostrba (bicí); Smažík, Coufal (harmonika).
30. Tituly dle moderátora získal: *strážmistr, Čičňan s mariánkou, Jouza Konopník narozený ve Skalici, cikánka*.
31. Vyhrála závodnice *Iveta Lahváčová a Emil Záprtek*. Diváci byli na závěr herci postříkáni z vodní pistole.
32. Herecký výkon předvedli *Vlasta Hárápes* a primabalerína Moskevského divadla *Naděžda Ivánovna*. Na konci masky v podobě slepic rozhazovaly z vozu peří na okolo stojící dav.
33. Mistra světa *Štybara* a *Bínu* předjel závodník černé pleti *Kane*, když využil strkanice mezi soupeři. Po jejich interview vítěze dekoroval *prezident šampionátu*.

34. *Otesánek* spolkl žehličku, *baba Jaga* se rozčílila, umřela a *dědeček* se radoval. Následovala krátká reklama a po ní Perníková chaloupka v podání netradičních masek. Obě hry komentoval *vypravěč*.
35. Skupina *Klasik* pochází z Vysokého Chlumce. V obsazení: Pavel Zich (kapelník, harmonikář, zpěvák); Luboš Vlášek (bicí); Petr Filip (kytara, saxofon); Vladimír Kramule (helygon, baskytara); Jaromír Calta (zpěv, trumpet).
36. Reakce na pořad v televizi, který se začal vysílat v srpnu 2010. Jednalo se o reality show, kde účastníci soutěžili o nejlepší vystoupení.
37. Telefonické sdělení informátora č. 1.
38. Vůz nesl nápis: *Co nenajdeš na voze, najdeš pod vozem. Skalická cmunda, originál receptura a chuť.*
39. Matěj Krkovička měl na voze napsané i další slogany, např.: *Výrobky jsou z čuníků, z domácího chovu, a ti páni z Bruselu, ať baštějí sóju. Nebo: Z českých prasátek jitrničky, z německých granule pro kočky a psy.* Další zemědělský vůz uváděl, že má *ceny snů* - bůček za 18,90 Kč, býčí koule za 12Kč, svíčkovou za 50Kč a u jitrnic, jelit a tlačenek nebyly ceny uvedené. Jak jsem později zjistila, ceny nejspíš záleží i na dohodě s prodávajícím. Vedle Matěje Krkovičky stál traktor nesoucí zřepdu logo: *Hospoda u Matěje - solidní služby nahoře bez. A z druhé strany z boku: Restaurace na Bidýlku – využijte zde našich služeb za nízké ceny.*
40. Kostýmy měly velmi propracované, šité místní švadlenou, „*herci*“ měli třásně a mohutné čelenky s ptačími pery.
41. Informátor č. 1 mi sdělil: „*Upír ztratil v obci Hlavatce svůj špičatý zub, když se zakousl do koňského salámu*“. Přijeli na voze nesoucí nápisy *hovězí vari – jeté aneb Ďáblovy roštěnky a Hudební divadlo v Kravíně.*
42. Jednou z jejich otázek byl například: „*Co to je teplý svetr na tři*“, odpovědí byl „*rum*“.
43. Měl boudičku s okénkem se záclonkami, nejspíš se jednalo o malý zahradní pojízdný traktor.
44. Za doprovodu čínské hudby vařili v českém bistru čínu z potkanů, na konci rozhazovali mezi diváky rýži. Měli bílé šaty, typické čínské klobouky, pleť natřenou žlutou barvou.
45. Dle loga na voze se mohou zájemci objednat na [www.SKALICKÁ TALENTMANIA. cz](http://www.SKALICKÁ_TALENTMANIA.cz).

46. Dle moderátora se mu ale na představení nedařilo, místo zdatného jelena přilákal obyčejné české kozy hladově klapající dřevěnou maskou. *Franz* to vysvětlit tím, že jeleni v Čechách nerozumí německy a on že vábí jeleny pro německé lovce.
47. „*Ahoj děti, je tu Onur? Kde je Onur? Ty jsi Onur? Ne, já jsem Onan. Já chci Onura. Nevidím Onura. Ty jsi Onur? Já jsem Eman. Kde je Onur? Já jsem Onur. To jsem šťastná. Já jsem taky šťastný, Šeherezádo.*“
48. Zikmundovi bylo řečeno, že má vlasy tak zrzavé „*jak zrezlý řetěz od Aurory.*“
49. Skupina Hoříčanka hraje taneční hudbu a pochází z Dolních Hořic, skládá se ze členů: Oldřich Příkop (kapelník, harmonikář, zpěvák), Jiří Filip (bicí), Václav Pubal (trumpeta), Tomáš Goll (heligón, baskytara), Petr Bílek (sax, kytara, zpěv), Jana Brabcová (zpěv).
50. Osobní sdělení informátora č. 1.
51. Jednalo se o valník přestrojený v loď. Dle informátora č. 1 se použila loď *Titanic* z vystoupení v minulých letech. *Concordia* kropila návštěvníky a nesla názvy *Hrozí puklina, Pozor na útes, Dovolená snů. Jedna z pěti zadarmo*. Z komína lodi dýmal žlutý kouř a narážela do lidí jako do útesu.
52. Vůz nesl nápisy: *Dětský karneval zač. 14:00, Maškarní bál zač. 20:00.*
53. *Vězeň* měl být oběšen za to, že urazil hlavu tchyni. *Jesenius* pacienta uspal ránou válečkem do hlavy, sestra vězně rozřízla a vytáhla z něj jitrnice. Nakonec jej sešili sešivačkou a vězeň dostal jako v nemocnici paragon na 200 Kč.
54. Vůz nesl nápis *Maškarní vzpomínání aneb dneska to rozjedem na plný pecky.*
55. *Herci* vlastnili *umělá prsa a zadek*. Na voze byl nápis *Taneční a striptýzová exhibice, přijela k vám do vesnice*. Následovaly vtipy o blondýnách, například „*proč si blondýna myslí, že je na měsíci život.*“ Odpověď zní, „*protože se tam v noci svítí.*“
56. Vůz vlastnil nápisy *Ital z kuchyně, Šéf Pólrajch, Babicá dobrota, Prostřeno, Jste to, co sežerete, Sponzor pořadu Propesko.*
57. *Prostřeno* je soutěž ve vaření. Výherce si odnese peněžitou odměnu. Aktéři skalického masopustu se též inspirovali pořadem *S Italem* v kuchyni uváděným Emanuele Ridi, Babicovy dobroty moderovaným Jiřím Babicou a Ano, šéfe! s hlavním kuchařem Zdeňkem Pohlreichem.

58. Ital z kuchyně jídlo chválil, že „*soutěžící použil extra virgin.*“ Babica byl též spokojen a radil, „*aby kuchař vařil z toho, co je. Pokud nemá chobotnici, má tam vrazit slepici. Jídlo má osolit ledkem, aby to seklo s dědkem.*“ Pohlreichovi pokrm nechutnal. Dohromady tedy Vilém ze Želče získal 2 body, žádnou cenu tak neobdržel.
59. Osobní sdělení informátora č. 1.
60. Horu otevřeli sloganem: „*Otevři se horo pro člověka poctivého, který v České republice neexistuje.*“
61. Sojka dle moderátora letí „*se 120 na tacháči.*“
62. Autorka článku zde používá pojem „*kroj*“ spíše jako pomocný termín a je si vědoma nesouhlasu badatelů, kteří takto nazývají jen tradiční oděv zemědělských vrstev (Ulrychová 2008, s. 81).
63. Dle informátora č. 2 se počet masopustních oslav rozrůstá a dochází k mnohem větší medializaci.

9 SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ

9. 1 Prameny a literatura

BACHTIN, Michail, Michailovič. *François Rabelais a lidová kultura středověku a renesance*. Praha: Odeon, 1975.

BOGATYRIOV, Piotr. *Ľudové divadlo české a slovenské*. Bratislava: Tatran, 1973.

BROUČEK, Stanislav a JEŘÁBEK, Richard. *Lidová kultura; národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Část 2, Praha: Mladá fronta, 2007. ISBN 978-80-1712-1.

BURKE, Peter. *Lidová kultura v raně novověké Evropě*. Praha: Argo, 2005. ISBN 80-7203-638-6.

CIKHART, Roman. *Popis Táborska*. Soupis archeologických, historických, lidových a přírodních památek politického okresu tábořského s přehledem příslušné literatury. Tábor: Okresní rada osvětová, 1947.

FRÍDL, Jan. Zeměpisný a geomorfologický přehled Táborska. In: Hnízdo, Antonín, Zbyšek a KOUTEK, Alois. *Vlastivěda Táborska 1*. Tábor: Vydalo okresní pedagogické středisko odboru školství v Táboře, 1969, s. 58 – 86.

FROLEC, Václav a TOMEŠ, Josef. *Masopustní tradice. Památce PhDr. Josefa Tomše, CSc.* Brno: Svazek 5, Nakladatelství Blok, 1979.

FRYŠOVÁ, Emilie. *O rozhraní kroje blatského a kozáckého*. Český lid, 1900, č. 9, s. 292.

GENNEP, Arnold van. *Přechodové rituály. Systematické studium rituálů*. Praha: Lidové noviny, 1997. ISBN 80-7106-178-6.

HEERS, Jacques. *Svátky bláznů a karnevaly*. Praha: Argo, 2006. ISBN 80-7203-777-3.

HEŘMANOVÁ, Eva. Kultura a rozvoj regionů. In: HEŘMANOVÁ, Eva a CHROMÝ, Pavel et al. *Kulturní regiony a geografie kultury*. Praha: Aspi, 2009, s. 214 ISBN 978–80–7357–339–9.

HOLUB, Josef a KOPEČNÝ, František. *Etymologický slovník jazyka českého*. Praha: Státní nakladatelství učebnic, 1952.

HOLUB, Josef a LYER, Stanislav. *Stručný etymologický slovník jazyka českého*. Praha: SPNP, 1982.

HRNÍČKO, Václav. Atributy, proměny a funkce některých tradičních masek ve výročních obyčejích. In: FROLEC, Václav. *Výroční obyčeje*. Svazek 8, Brno: Nakladatelství Blok, 1982, s. 112 – 133.

HUTTON, Ronald. *The stations of the sun. A History of the Ritual Year in Britain*. Oxford: University Press, 1996. ISBN 13:978-0-19-285448-3

CHÁBERA, Stanislav. Horopis. In: CHÁBERA, Stanislav et al. *Jihočeská vlastivěda – Neživá příroda*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1985, s. 9 – 36.

CHÁBERA, Stanislav. Vodní toky. In: CHÁBERA, Stanislav et al. *Jihočeská vlastivěda – Neživá příroda*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1985, s. 167 – 179.

CHROMÝ, Pavel. Kulturní regiony, jazykové a etnografické oblasti Česka. In: HEŘMANOVÁ, Eva a CHROMÝ, Pavel et al. *Kulturní regiony a geografie kultury*. Praha: Aspi, 2009, s. 62 – 76, ISBN 978-80–7357–339–3.

LADURIE, Le Roi Emanuel. *Masopust v Romansu*. Praha: Argo, 2001, ISBN 80–7203–329-3.

LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Lidové zvyky; výroční obyčeje z Čech a Moravy*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. ISBN 80–7106–525–0.

LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Jižní Čechy; kraj – lidé – tradice*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011. ISBN 978–80–7422–136–1.

LEGO, František. *Kroj a vyšívání lidové na Blatech*. Český lid 1897, č. 6, s. 149 – 152.

LINTNER, Petr. *Pohledy soběslavské, díl první*. Město Soběslav. 2008. ISBN 978–80–254–3819–0.

LINTNER, Petr. *Pohledy soběslavské, díl druhý*. Město Soběslav, 2010. ISBN 978–80–254–6932–3.

MARADA, Miroslav. Lidová architektura. In: HEŘMANOVÁ Eva a CHROMÝ Pavel et al. *Kulturní regiony a geografie kultury*. Praha: Aspi, 2009, s. 136 –156, s. 136 – 156, ISBN 978–80–7357–339–3.

MENŠÍK, Petr a KRIŠTUF, Petr a CHVOJKA, Ondřej. *Mohylová pohřebiště na okrese Tábor*. Plzeň: Katedra archeologie Fakulta filozofická Západočeská univerzita v Plzni, 2010. ISBN 978–80–7043–942–5.

NOVOTNÁ, Romana. *Kronika Skalice 1891 – 2010*. Týn nad Vltavou: Tiskárna Vltavín. 2010.

OTTŮV SLOVNÍK NAUČNÝ: *ilustrovaná encyklopedie obecných znalostí*, Praha: díl 16 Lí – Me, Paseka – Argo, 1999. ISBN 80–7203–007–8.

RIEGER, František Ladislav. *Slovník naučný 2*. Díl : C-Ezzelino. Praha : I. L. Kober, 1862.

ROBEK, Antonín. Úvodem. In: ROBEK Antonín a VAŘEKA Josef et al. *Jihočeská vlastivěda – Národopis*, České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1987, s. 8 – 9, TS 02/43–43–018–87.

ŘÍMAN Josef a ŠTĚPÁNEK Miroslav et al. *Malá československá encyklopedie*. Praha: V. svazek Pom – S, Academia, 1987, s. 530.

SKLENÁŘ, Karel. Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů. Praha: Libri, 2005. ISBN 80–7277–253–8.

SMRŽ, Emil. *Soběslavsko. Monografie okresu soběslavského*. Soběslav: Vydala Učitel'ská jednota „Komenský“ v Soběslavi, 1930.

STAVĚLOVÁ, Daniela. *Doudlebská masopustní koleda: tanec jako text*. Strážnice: Národopisná revue 16, 1/2006, s. 38 – 42, ISSN 0862–8351.

SUDKOVÁ, Miriam. *Masopust v obcích Stráž a Nevolice*. Plzeň, 2011. Disertační práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta filozofická.

ŠÍCHA, Václav. *Skalické maškary 20. Výročí skalického „Masopustu“*. Tábor: Jihočeské tiskárny a. s. Tábor, 1982.

ŠIMŠA, Martin. *Ostatkové právo na Hané, jeho postavení ve struktuře masopustních zvyků a vztah k ostatním obřadům výročního obyčejového cyklu*. Strážnice: Národopisná revue 16, 1/2006, s. 3 – 15, ISSN 0862–8351.

ŠIMŮNEK, Robert a LAVIČKA, Roman. *Páni z Rožmberka 1250 – 1520, Jižní Čechy ve středověku*. České Budějovice: Vydal Bohumír NĚMEC – VEDUTA, 2011. ISBN 978–80–86829–70–8.

ŠVÁB, Miroslav. *Přehled dějin starší české literatury se srovnávacím nástínem slovenského vývoje*. Praha. Státní pedagogické nakladatelství, 1964.

ŠVEHLA, Josef. *Mohyly u Skalice*. Tábor: Zprávy městského musea a Veřejné městské knihovny v Táboře, 1904, s. 12 – 22.

ŠVEHLA, Josef. *Táborsko v pravěku*. Tábor: Tiskárna odborné Učitel'ské jednoty Komenský, 1923.

TOMEŠ, Josef. České a slovenské masopustní obyčaje a jejich mezinárodní obměny. In: FROLEC, Václav a TOMEŠ, Josef. *Masopustní*

tradice. Památce PhDr. Josefa Tomše, CSc. Brno: Svazek 5, Nakladatelství Blok, 1979, s. 37 – 48.

TURNER, Victor. *Průběh rituálu*. Brno: Computer Press, 2004.

ULRYCHOVÁ, Marta. *Ženský kroj masopustního období v Postřekově na Chodsku*. Strážnice: Národopisná revue 18, 2/2008, s. 81 – 88, ISSN 0862–8351.

ULRYCHOVÁ, Marta. *Postava soudce v postřekovském masopustu*. Národopisná revue 19, 2/2009, s. 108 – 116, ISSN 0862–8351.

UNIVERSUM; všeobecná encyklopedie. Část 5, Ko – Ma. Praha: Odeon, 2000. ISBN 80–207–1067–4.

ÚLOVEC, Jiří. et al. Skalice, okr. Tábor. In: *Encyklopedie českých tvrzí. III. díl. S – Ž*. Praha: Argo, 2005, s. 686 – 688, ISBN 80–7203–700–5.

VAŘEKA, Josef. Vesnická sídla, stavby, interiér. In: ROBEK Antonín a VAŘEKA Josef et al. *Jihočeská vlastivěda – Národopis*, České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1987, s. 13 – 45, TS 02/43–43–018–87.

VAŘEKA, Josef. Etnografické regiony Kozácko a Blata: Mapová příloha. In.: WOITSCH, Jiří a BAHENSKÝ, František. *Etnografický atlas Čech, Moravy a Slezska IV.*, Praha: Etnografický ústav akademie věd ČR, 2004. ISBN 80–85010–57–7.

VAŘEKA, Josef a MAUER, Eduard. Národopisné oblasti Čech. In: WOITSCH, Jiří a BAHENSKÝ, František. *Etnografický atlas Čech, Moravy a Slezska IV.*, Praha: Etnografický ústav akademie věd ČR, 2004, s. 8 – 30, ISBN 80–85010–57–7.

VENCL, Slavomil a MICHÁLEK, Jan a FRÖHLICH, Jiří. Soupis pramenů předneolitického osídlení jižních Čech. In: Vencl, S. et al. *Nejstarší osídlení jižních Čech*, Praha: Archeologický ústav akademie věd ČR. Praha, 2006, s. 17 – 324, ISBN 80-86124-63-0.

VOJANCOVÁ, Ilona. *Masopustní občůzky a masky na Hlinecku*. Strážnice: Národopisná revue 16, 1/2006, s. 38 – 42, ISSN 0862–8351.

VONDRUŠKA, Vlastimil. *Církevní rok a lidové obyčeje*. České Budějovice. Dona, 1991. ISBN 80–85463–03–2.

ZÍBRT, Čeněk. *Veselé chvíle v životě lidu českého*. Praha: vydání 2 Vyšehrad, 2006. ISBN 80–7021–624–7.

9. 2. Internetové zdroje

Digitální kronika Skalice [online]. 2011 [cit. 8. 8. 2011]. Dostupné z: http://digi.ceskearchivy.cz/index_main.php?lang=cs&menu=0&doctree=1kkosic&id=1364

Obec města Želeč [online]. 2011 [cit. 15. 9. 2011]. Dostupné z: <http://www.obeczelec.cz/uvodni-stranka/>

Obec města Skalice [online]. 2011 [cit. 8. 8. 2011]. Dostupné z: <http://www.obce-mesta.info/obec.php?id=Skalice-553077>

Obec města Hlavatce [online]. 2011 [cit. 15. 9. 2011]. Dostupné z: <http://www.hlavatce.cz/informace-o-obci/hlavatce-1/>

I. vojenské mapování [online]. 2012 [cit. 3. 3. 2012]. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_region.pl?z_height=330&lang=cs&z_width=700&z_newwin=1&map_root=1vm&map_region=ce#

9. 3 Regionální zdroje:

Marie Čadilová starší: jsme alergičtí na slovo konina. Týdeník Táborsko, 13/2/10, s. 5.

Skalický masopust: Tituly na prodej a blondák Štybar. Týdeník Táborsko, 7/2/10, s. 8.

Víkendové dny ovládly masopustní taškařice. Táborský deník: Jižní Čechy, 15/2/10, s. 6.

Venkov ožil masopustním veselím. Týdeník Táborsko, 10/3/11, s. 8 – 9.

Masopustní veselí vtrhlo do ulic. Týdeník Táborsko, 7/2/12, s. 8.

10 SEZNAM PŘÍLOH

Textová příloha

Příloha č. 1: Seznam bakalářských, diplomových a disertačních prací obhájených na katedře antropologie a historie FF ZČU v Plzni zabývajících se masopustem

Tabulková příloha

Tabulka 1. Seznam informátorů

Tabulka 2. Údaje o obcích

Zdroje:

Obec města Skalice [online]. 2011 [cit. 8. 8. 2011]. Dostupné z: <http://www.obce-mesta.info/obec.php?id=Skalice-553077>

Obec města Želeč [online]. 2011 [cit. 15. 9. 2011]. Dostupné z: <http://www.obeczelec.cz/uvodni-stranka/>

Obec města Hlavatce [online]. 2011 [cit. 15. 9. 2011]. Dostupné z: <http://www.hlavatce.cz/informace-o-obci/hlavatce-1/>

Obrazová příloha

Obr. 1: *Pohled na obec Skalici od jihu* (Foto: Kateřina Menšíková, dne 5. 9. 2011).

Obr. 2 *Vyznačení obce Skalice v regionu Táborska* (Zhotovila: Kateřina Menšíková, použití programu Arc View, dne 30. 3. 2012)

Obr. 3: *Mapa obcí pořádajících skalický masopust* (Zhotovila: Kateřina Menšíková, použití programu Arc View, dne 30. 3. 2012).

Obr. 4: *I. vojenské mapování 1764 – 1768 a 1780 – 1783 (měřítko 1: 28 000)* (*I. vojenské mapování* [online]. 2012 [cit. 3. 3. 2012]. Dostupné z:

http://oldmaps.geolab.cz/map_region.pl?z_height=330&lang=cs&z_width=700&z_newwin=1&map_root=1vm&map_region=ce#

Obr. 5: *Etnografické regiony Kozácko a Blata* (Vařeka 2004).

Obr. 6: *Skalický masopust roku 1979* (Souhrnný archiv Ing. Romany Novotné, PhD.)

Obr. 7: *Skalický masopust roku 1979* (Souhrnný archiv Ing. Romany Novotné, PhD.)

Obr. 8: *Skalický masopust roku 1985* (Souhrnný archiv Ing. Romany Novotné, PhD.)

Obr. 9: *Skalický masopust roku 1996* (Souhrnný archiv Ing. Romany Novotné, PhD.)

Obr. 10: *Informační plakát o pořádání skalického masopustu roku 1996* (Souhrnný archiv Ing. Romany Novotné, PhD.)

Obr. 11: *Plakát masopustu ve Skalici 2010* (Archiv Kateřiny Menšíkové).

Obr. 12: *Zapálení olympijského ohně. Skalický masopust 2010* (Foto: Kateřina Menšíková, dne 13. 2. 2010).

Obr. 13: *Slepičí jezero. Skalický masopust 2010* (Foto: Kateřina Menšíková, dne 13. 2. 2010).

Obr. 14: *Národní divadlo. Skalický masopust 2010* (Foto: Kateřina Menšíková, dne 13. 2. 2010).

Obr. 15: *Plakát masopustu ve Skalici v roce 2011* (Archiv Kateřiny Menšíkové).

Obr. 16: *Příjezd moderátorů. Skalický masopust 2011* (Foto: Kateřina Menšíková, dne 5. 3. 2011).

Obr. 17: *Vystoupení skupiny Tepláková souprava. Skalický masopust 2011* (Foto: Kateřina Menšíková, dne 5. 3. 2011).

Obr. 18: *Vystoupení z doby husitské. Skalický masopust 2011* (Foto: Kateřina Menšíková, dne 5. 3. 2011).

Obr. 19: *Vystoupení Alexandrovců. Skalický masopust 2011* (Foto: Kateřina Menšíková, dne 5. 3. 2011).

Obr. 20: *Plakát masopustu ve Skalici v roce 2012* (Archiv Kateřiny Menšíkové).

Obr. 21: *Zahájení 40. výročí skalického masopustu. Masopust ve Skalici 2012* (Foto: Kateřina Menšíková, dne 18. 2. 2012).

Obr. 22: *Karneval v Benátkách. Skalický masopust 2012* (Foto: Kateřina Menšíková, dne 18. 2. 2012).

Obr. 23: *Zdravotnická reforma a postava Švejka. Skalický masopust 2012* (Foto: Kateřina Menšíková, dne 18. 2. 2012).

Obr. 24: *Lod' Concordia. Skalický masopust 2012* (Foto: Kateřina Menšíková, dne 18. 2. 2012).

Obr. 25: *Vojákyně. Skalický masopust 2012* (Foto: Kateřina Menšíková, dne 18. 2. 2012).

Obr. 26: *Pojízdná osvěžovna (Obec města Skalice [online]. 2012 [cit. 2. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.obce-mesta.info/obec.php?id=Skalice-553077>)*

Obr. 27: *Občerstvení u Matěje Krkovičky (Obec města Skalice [online]. 2012 [cit. 2. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.obce-mesta.info/obec.php?id=Skalice-553077>)*

11 PŘÍLOHY

11. 1 Textová příloha

Příloha č. 1: Seznam bakalářských, diplomových a disertačních prací obhájených na katedře antropologie a historie FF ZČU v Plzni zabývajících se masopustem

GREGOROVÁ, Kristýna. Masopust na Hlinecku. Plzeň, 2007. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta filozofická.

HOLEDOVÁ, Věra. Masopust na Vysočině. Plzeň, 2009. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta filozofická.

KRYŠTOFOVÁ, Ivona. Masopust v Herálci pod Žákovou horou. Plzeň, 2010. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta filozofická.

OSOMOVÁ, Aneta. Masopust na Doudlebsku. Plzeň, 2007. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta filozofická.

SLADKÝ, Štěpán. Masopust v Postřekově: současný stav. Plzeň, 2005. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta filozofická.

STAVARIČOVÁ, Jana. Masopust na Hané. Plzeň, 2009. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta filozofická.

SUDKOVÁ, Miriam. Masopust v obcích Stráž a Nevolice. Plzeň, 2011. Disertační práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta filozofická.

11. 2 Tabulková příloha

Tabulka 1. Seznam informátorů

Informátor	Jméno	Místo bydliště	Pohlaví	Rok narození	Organizátor/Návštěvník
č. 1	V.S.	Skalice	muž	1974	Organizátor
č. 2	V.P.	Skalice	muž	1936	Organizátor
č. 3	J.P.	Skalice	žena	1938	Manželka organizátora
č. 4	R.J.	Horky u Tábora	muž	1997	Návštěvník
č. 5	M.R.	Horky u Tábora	žena	1995	Návštěvník
č. 6	M.R.	Horky u Tábora	žena	1964	Návštěvník
č. 7	J.S.	Tábor	muž	1964	Návštěvník
č. 8	M.K.	Planá u Tábora	žena	1954	Návštěvník
č. 9	P.M.	Tábor	muž	1983	Návštěvník

Poznámka: Fotografie z let 1979, 1985, 1996 a další informace týkající se skalického masopustu mi byly zaslány elektronickou formou Ing. Romanou Novotnou, PhD., autorkou Skalické kroniky.

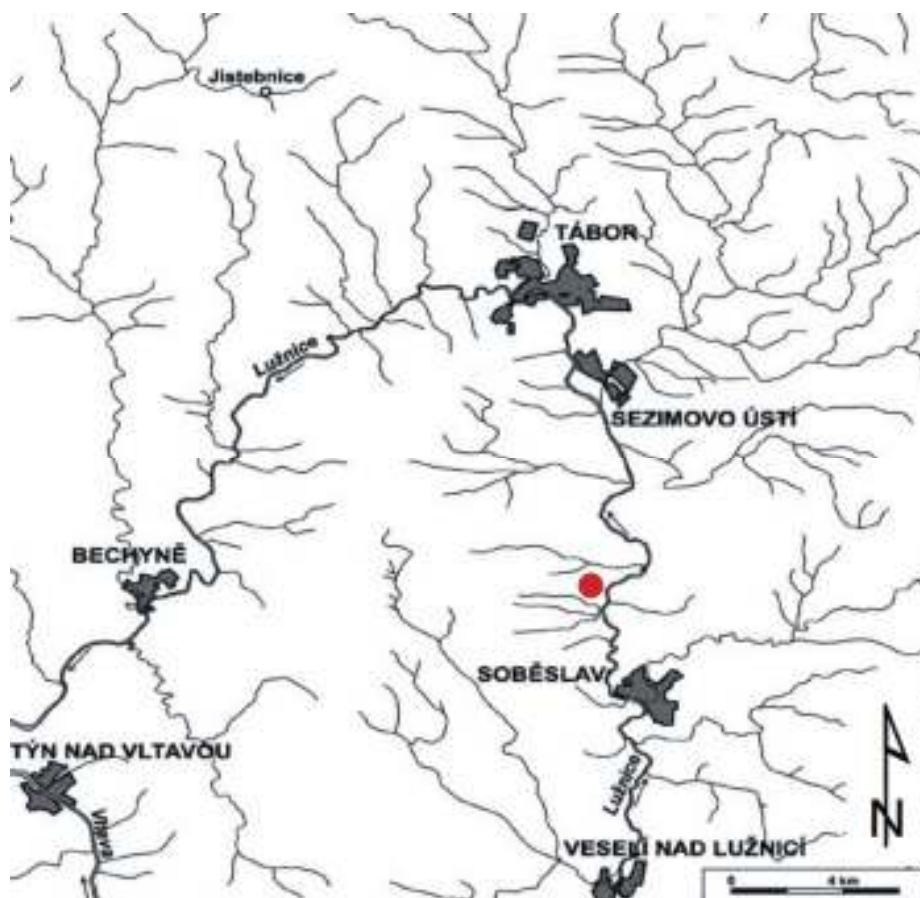
Tabulka 2. Údaje o obcích

Obec	Počet obyvatel	Počet čísel popisných	Katastrální výměra (km ²)
Skalice	462	112	15,08
Rybova Lhota	Součást Skalice	52	6,51
Radimov	Součást Skalice	13	Katastr Rybova Lhota
Třebiště	103	41	2,20
Hlavatce	364	190	19,35
Želeč	812	348	15,73

11. 3 Obrazová příloha

Obr.1: Pohled na obec Skalce od jihu.

Obr. 2: Vyznačení obce Skalce v regionu Táborska.

Obr. 3. Mapa obcí pořádajících skalický masopust.

Obr. 4: I. vojenské mapování 1764 – 1768 a 1780 – 1783 (měřítko 1: 28 000).

Obr. 5: Etnografické regiony Kozácko a Blata.

Obr. 6: *Skalický masopust roku 1979.*

Obr. 7: *Skalický masopust roku 1979.*

Obr. 8: Skalicí masopust roku 1985.

Obr. 9: Skalicí masopust roku 1996.

**PROČ?
BYCHOM SE
NETĚŠILI!**

Vy všichni, kdo máte rádi legraci,
kdo se umíte upřímně smát vězte, že
v sobotu 17. února 1996 vyjde již 24. maškarní průvod
po známé trase
Rybova Lhota – Radimov – Hlavatce – Želeč – Třebíště
se zakončením ve Skalici.

Mottem letošního průvodu je
PROČ BYCHOM SE NETĚŠILI?!
Z čeho či na co? Přijďte a uvidíte!

Nebudou chybět žadané lahůdky pro mlsné jazyčky
a bohatý nápojový listek,
vše bude doprovázet dechová hudba pod taktovkou p. Jindřicha Smolika.

Průvod bude v	Rybově Lhotě	v 9.15 hod.
v	Radimově	v 10.15 hod.
v	Hlavatcích	v 11.30 hod.
v	Želči	ve 12.45 hod.
v	Třebíšti	ve 13.45 hod.
ve	Skalici	ve 14.45 hod.

Večer od 20.00 hod. v hostinci U Rumcajse ve Skalici
se bude konat tradiční bál s doprovodem dechovky.

Maškarní sdružení zve proto každého heslem:

*Udělej si každý masku
podpoř tu skalickou chůsku!*

Tradici chceme zachovat – ne ji pochovat!!!
Maskarní sdružení

Obr. 10: Informační plakát o pořádání skalického masopustu roku 1996.

**Vysoká škola maškarní,
vždy splní vaše přání.
Tak jako v Plzni dáme vám
titul na počkání.**

A víte kde?
No přece na 38.ročníku
SKALICKÉHO MASOPUSTU.

A víte kdy?
No přece 13.února 2010

Rybova Lhota.....	9,30 hodin
Radimov.....	10,30 hodin
Hlavatce.....	11,45 hodin
Želeč.....	13,00 hodin
Třebůštk.....	14,45 hodin
Skalice	15,30 hodin

Maškarní průvod na jeho cestě provází písní muzikanti
pod vedením Jindry Smolika
Večer od 20,00 hod. pokračuje masopustní veselí
tradičním hulem v síle hostince U Rameňajse ve
Skalici.
K tanci a poslechu hraje Plyšanka.
Nejme jako politici. Děkujeme,přijďte všichni!

Obr. 11: Plakát masopustu ve Skalici v roce 2010.

Obr. 12: Zapálení olympijského ohně. Skalický masopust 2010.

Obr. 13: Slepí jezera. Skalický masopust 2010.

Obr. 14: Národní divadlo. Skalický masopust 2010.

Obr. 15: Plakát masopustu ve Skalici v roce 2011.

Obr. 16: *Příjezd moderátorů. Skalický masopust 2011.*

Obr. 17: Vystoupení skupiny Tepláková souprava. Skalicke masopust 2011.

Obr. 18: Vystoupení z doby husitské. Skalicke masopust 2011.

Obr. 19: Vystoupení Alexandrovců. Skalický masopust 2011.

Uy všichni, kteří máte rádi legraci a umíte se upřímně smát vězte, že
v sobotu 18.2.2012
 se uskuteční **40. MAŠKARNÍ PRŮVOD**

TRADICI-CHCEME ZACHOVAT
 NE JI POCHOVAT!

Nebudou chybět lahůdky
 pro mlsné jazýčky,
 ani bohatý nápoiový lístek.
 Přijďte ochutnat
 jitrničky, jelítka,
 tlačenko, opékanou lahůdkovou
 koninu a pravou
 „Skalickou cmundu“....

Tradiční maškarní bál
 se koná od **20.00 hod.**
 v sále hostince
RUMCAJSE ve Skalici.
 K tanci a poslechu hraje
HOŘIČANKA

TRASA PRŮVODU:	
Rybova Lhota	9.30 hod.
Radimov	10.30 hod.
Hlavatce	11.45 hod.
Zelče	13.00 hod.
Třebíště	14.15 hod.
Skalice	15.30 hod.

ANEB:
 „Udělej si každý masku,
 podívej tu skalickou chásku!“

MAŠKARNÍ VZPOMÍNÁNÍ

Maškarní sdružení Skalice, Třebíště a Rybovy Lhoty

Obr. 20: Plakát masopustu ve Skalici v roce 2012.

Obr. 21: Zahájení 40. výročí skalického masopustu. Masopust ve Skalici 2012.

Obr. 22: Karneval v Benátkách. Skalický masopust 2012.

Obr. 23: Zdravotnická reforma a filmová postava Švějka. Skalický masopust 2012.

Obr. 24: *Lod' Concordia. Skalický masopust 2012.*

Obr. 25: *Vojákyně. Skalický masopust 2012.*

Obr. 26: *Pojízdna osvěžovna.*

Obr. 27: *Občerstvení u Matěje Krkovičky.*